

ฉบับพิเศษ เนื่องในวันพี

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTER

เดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๓๔๙ ■ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๐, ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

“เนติบัณฑิต” น้อมอภิวาท
จงรักและภักดี

รักแม่แห่งแผ่นดิน
รักนี้มีเคลื่อนคลาย
ดวงใจของพองชน
ศิลปินาชีพทรงธำรง
โอบอุ้มพองทวยราษฎร์
เปลื้องทุกข์ประชาไทย
ขอทรงปราศจากทุกข์
โพลภัยมิแผ้วพาน

ปวงข้าบาทเกิดราชนิ
ตั้งชีวิตจวบวามวาย
มอบดวงจิตต์ไม่กลับกลาย
ตราบวันตายยังมั่นคง
พระเกียรติล้นยังยืนยง
และเสริมส่งตลอดไป
กอบเกื้อชาติจนเกรียงไกร
ให้สดใสและชื่นบาน
เกษมสุขทุกวันวาร
ทรงสำราญชั่วกาลเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ในนามคณะกรรมการและพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์
ประพันธ์โดย ศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณ

คำปราศรัย
ของ
นายชีพ จุลมนต์
ประธานศาลฎีกา
ในฐานะนายกเนติบัณฑิตยสภา
เนื่องในวันรพี ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

นักกฎหมายและประชาชนที่เคารพรักทุกท่าน

ในโอกาสที่ “วันรพี” ได้เวียนมาบรรจบอีกวาระหนึ่ง นับเป็นวันสำคัญของเหล่านักกฎหมายและเป็นวันแห่งการน้อมรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ด้วยทรงเป็นกำลังสำคัญในการปฏิรูประบบกฎหมายไทยและระเบียบการศาลยุติธรรมของประเทศ จนมีความเป็นปึกแผ่น ทรงมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศ และกฎหมายอื่น ๆ อีกหลายฉบับ พระองค์ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกลจึงทรงสถาปนาโรงเรียนกฎหมายขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๔๔๐ ทรงอุทิศพระวรกายสอนวิชากฎหมายด้วยพระองค์เอง ทรงจัดให้มีการสอบไล่เนติบัณฑิตเป็นรุ่นแรก เพื่อวางรากฐานในการสร้างนักกฎหมายที่ดีแก่ประเทศชาติเป็นผลให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ และมีเอกราชทางศาลอย่างแท้จริง

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓ ยังความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงแก่ประชาชนชาวไทยและนักกฎหมายทั้งหลาย โดยเหตุที่พระองค์ท่านทรงมีพระวิริยะอุตสาหะเป็นล้นพ้นในการวางรากฐานให้ประเทศไทยพร้อมด้วยความเจริญอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยเฉพาะทรงมีพระทัยมุ่งมั่นที่จะสร้างความเจริญให้แก่วงการนิติศาสตร์ไทย และเพื่อเป็นการรำลึกและสำนึกในพระกรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน เหล่านักกฎหมายไทยต่างร่วมกันถวายพระสมัญญานามว่า “องค์บิดาแห่งกฎหมายไทย” และเรียกวันที่ ๗ สิงหาคม ของทุกปีว่าเป็น “วันรพี” และได้ร่วมกันจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อสำนึกในพระกรุณาธิคุณของพระองค์ท่านเป็นประจำทุกปี

โอกาสนี้ ผมขอเชิญชวนนักกฎหมายทุกท่านยึดถือพระองค์ท่านเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม ดำเนินตามพระประสงค์พระองค์ท่านในการรับใช้ประชาชนชาวไทยและประเทศชาติ ให้สมกับพระปณิธานของพระองค์ท่านที่ว่า “การทำงานคือชีวิตของข้าพเจ้า”

เนื่องจากปก

องค์บิดาแห่งกฎหมายไทยจากจดหมายเหตุ

ผศ.ดร. สมหมาย จันทรเรือง*

องค์บิดาแห่งกฎหมายไทยในที่นี้หมายถึง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งพระประวัติส่วนพระองค์ พระกรณียกิจที่สำคัญ และข้อมูลบางประการ ได้ค้นคว้าจากจดหมายเหตุ กรมศิลปากร อันเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่เชื่อถือได้

พระประวัติส่วนพระองค์

ประสูติเมื่อวันพุธ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีจอ จุลศักราช ๑๒๓๖ ตรงกับวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๗ เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๑๔ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) กับเจ้าจอมมารดาตลับ นามพระราชทานว่า “รพีพัฒนศักดิ์” ทรงเป็นต้นราชสกุลรพีพัฒน์

การศึกษา

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ทรงศึกษาวิชาภาษาไทยกับพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) จบแล้วทรงศึกษาภาษาอังกฤษที่สำนักกรมธรรมสมาธิ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๒๗ ทรงเข้าศึกษาในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

ด้วยพระเนตรที่ยาวไกลในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความทันสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ ด้านการคลัง การทูต การทหาร และกฎหมาย จึงโปรดเกล้าฯ ส่งพระราชโอรสไปศึกษาต่อในทวีปยุโรป ๔ พระองค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ ได้แก่ พระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ์ (กรมพระจันทบุรีนฤนาถ) พระองค์เจ้าประวิตรวิวัฒน์มโนมัย

* ผู้ช่วยอธิการบดี และคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา เดือน สิงหาคม ๒๕๖๑ ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๓๔๙

สารบัญ

- ๒ ถวายพระพร ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑
- ๓ คำปราศรัยเนื่องในวันรพี
- ๔ สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก
- ๕ เนื่องจากปก
- ๗ ปัญหาจากข้อหารือกฎหมายที่น่าสนใจ
- ๑๐ คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ
- ๑๒ เจาะฎีกาเด่น
- ๑๓ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย
- ๑๓ บทความเรื่อง “วิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภคที่แตกต่างกับวิธีพิจารณาคดีความอาญา”
- ๒๒ สัมภาษณ์พิเศษ “นายศิริวัฒน์ คำสิงห์นอก” เนติบัณฑิตที่สอบได้ลำดับที่ ๑ (เกียรตินิยม) สมัยที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- ๒๒ ข้อสอบพร้อมคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ ในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๕๙ (สนามใหญ่) วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วันอาทิตย์ที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๐ ข้อ ๙
- ๒๓ ข่าวเนติบัณฑิตยสภา
- ๒๔ บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ **ที่ปรึกษา** นายชัยวัฒน์ เกตุปรัชชาสวัสดิ์ **ประธานฝ่ายอำนวยการ** นายสัตยา อรุณชาติ **รองประธานฝ่ายอำนวยการ** ● นายกฤษฏา บุญสมิต **ฝ่ายอำนวยการ** นายสุรพันธ์ ทิมกระจำจ ● นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม ● นายมันเกียรติ ธนวิจิตรพันธ์ ● นางศิริอร เทชะบำรุง มณีสินธุ์ ● นายพงศ์พิเชษฐ จันทรพรกิจ ● นายโกศลวัฒน์ อินทุจันทร์ยง ● นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์ ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิกำจร **กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ** นางศิริอร เทชะบำรุง มณีสินธุ์ **ผู้ช่วยบรรณาธิการ** ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง ● นายนิรันดร์ วุฒิววัฒน์ ● นายรังสิขัย บรรณกิจจิวิจารณ์ ● นายมนต์ชัย ชินินทรลีลา ● นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์ ● นายอำนาจ เนตยสุภา ● นางสาวมาติกา ธนเดชากุล ● นายทีปกร โกมลพันธ์พร ● นางปฐมณ เดชเดโช ● นายไตรวิจิตร ตูจันดา **ฝ่ายดำเนินการ** นางพรพรรณ แต่งอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ์ ไสววัฒน์ ● นางวาสนา เกตุแห่ง **การพิมพ์** นางกฤติญา โพธิ์งาม **กะเบียบ จัดส่ง** นางฉวีชชา โชคชัยมาตล

บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในข่าวเนติบัณฑิตยสภาเป็นผลงานของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

(กรมหลวงปราจิณกิติบดี) พระองค์เจ้าจิระประวัติวรเดช (กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช) และพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ (กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้ทรงแยกศึกษา โดยพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ โปรดเกล้าฯ ให้เสด็จไปศึกษาที่กรุงเอดินบระ ประเทศสกอตแลนด์ เพื่อศึกษาภาษาต่างประเทศเบื้องต้นเป็นเวลา ๒ ปี จึงเสด็จนิวัติประเทศไทย

พ.ศ. ๒๔๓๑ เสด็จไปศึกษาต่อชั้นมัธยม ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ๓ ปี ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ศึกษาวิชาพลเรือน ประกอบกับเหตุการณ์ประเทศไทยในระยยะเวลานั้น ประสบปัญหาการเสียดิสริสภานอกอาณาเขต กล่าวคือ ศาลกงสุลของชาติยุโรปและอเมริกามีอำนาจตัดสินคดีของคนต่างชาติที่พิพาทกับคนไทย ทำให้สิทธิรอนอำนาจของศาลไทยและเกิดความไม่เป็นธรรมแก่คนไทยที่พิพาทเป็นคดีความกับคนต่างชาติด้วย เหตุนี้ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์จึงทรงเลือกศึกษาวิชากฎหมาย เพื่อกลับมาพัฒนากฎหมายและระบบศาลยุติธรรมภายในประเทศ ให้ต่างชาติยอมรับอำนาจศาลไทย พระองค์ทรงสอบเข้าศึกษา ณ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (University of Oxford) ได้ เมื่อพระชันษา ๑๗ พรรษา โดยทรงสังกัดที่คริสตซ์เชิร์ช (Christchurch College) และสอบผ่านทุกวิชาภายใน ๓ ปี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีชั้นเกียรตินิยม (Bachelor of Arts. Hons) เมื่อพระชันษาเพียง ๒๐ พรรษา

พระกรณียกิจโดยรวม

จากหลักฐานในจดหมายเหตุ ได้ปรากฏหนังสือของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม รศ. ๑๒๙ (พ.ศ. ๒๔๕๓) ปราบปรามพระกรณียกิจที่มีเป็นอันมากได้แก่

๑. งานในกระทรวงยุติธรรม
๒. งานในกระทรวงการต่างประเทศ เกี่ยวกับสนธิสัญญาต่าง ๆ
๓. งานสำคัญในกระทรวงเกษตรา
๔. การเป็นผู้พิพากษาในคดีสำคัญ (คดีที่ตัดสินยาก)
๕. เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้พิพากษาไทยในทางกฎหมาย
๖. เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ฝรั่ง (คนต่างชาติ) เกี่ยวกับกฎหมายไทย
๗. เป็นผู้กำกับดูแลพวกฝรั่ง (คนต่างชาติ) ที่ไม่รู้กฎหมายไทย
๘. เป็นครูสอนกฎหมาย
๙. เป็นประชาสัมพันธ์หรือโฆษกของกระทรวงยุติธรรม

เมื่อนายเวสเตนการ์ด (James Westengaard) ไม่อยู่นอกจากนี้ ยังได้ปรารภต่อถึงการรับภาระเหล่านี้มากกว่า ๘ เดือน กำลังลดน้อยลง (ทรงเหนื่อย) ทั้งยังถูกตัดเงินเดือน ซึ่งเงินเดือนผู้พิพากษาในขณะนั้นก็ไม่มาก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ทรงมีพระราชหัตถเลขาตอบ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม รศ. ๑๒๙ (พ.ศ. ๒๔๕๓) ใจความว่า ทรงเห็นพระทัยในการทุ่มเททำงานของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ แต่บ้านเมืองเกิดปัญหาเศรษฐกิจทำให้ต้องตัดงบประมาณในทุกหน่วยงาน โดยการลดงบประมาณลง ๓ % แม้กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์) ได้รับปากฝรั่งที่มาช่วยงาน ก็ต้องลดงบประมาณลง เพราะความจำเป็น

จากหนังสือที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นถึงพระกรณียกิจของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ที่ทรงมีมากมายหลายกระทรวงหลายเรื่อง แต่ทรงแก้ปัญหาและบริหารกิจการเหล่านั้นได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณในช่วงที่ประเทศไทยเกิดปัญหาเศรษฐกิจ

พระกรณียกิจด้านกฎหมาย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมในวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ โดยมีพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ซึ่งต่อมาเลื่อนพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์ (ต้นสกุลสวัสดิวัตน์) เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมพระองค์แรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ ช่วงระยะเวลาสั้นๆ เกิดวิกฤตทางการศาลหลายประเทศ ได้แก่ ระเบียบการดำเนินคดีความเก่าที่ส่งมายังกระทรวงยุติธรรม จำนวนผู้พิพากษามีไม่เพียงพอ ทำให้คดีความค้างคั่งอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็มีกฎหมายปฏิรูปงานศาลแบบค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสมและความพร้อมเท่าที่มีอยู่ นับเป็นช่วงเริ่มต้นของระบบศาลไทยที่มีความยุ่งยากสับสนเป็นอันมาก

แม้กรมหลวงพิชิตปรีชากร เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมคนต่อมาได้พยายามปฏิรูปศาลไทย แต่ก็ยังไม่อาจสนองความต้องการของสังคมในขณะนั้นได้ ดังนั้นเมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจากประเทศอังกฤษกลับประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ (ต่อมาเป็นกรมพระยาดำรงราชานุภาพ) จึงทรงเสนอให้แต่งตั้งพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ภายหลังที่ทรงรับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมแล้ว พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ได้ทรงปฏิรูปศาลไทยที่สำคัญ ดังนี้

๑. ทรงจัดตั้งโรงเรียนกฎหมาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ และทรงรวบรวมผู้พิพากษาตามหัวเมืองมาเข้ารับการอบรมวิชากฎหมายสมัยใหม่ที่โรงเรียนกฎหมาย
๒. พ.ศ. ๒๔๔๐ จัดสอบเล่นักกฎหมายที่ทรงเปิดสอนและอบรมเป็นครั้งแรก
๓. ทรงวางรากฐานกฎหมายให้ต่างชาติเชื่อถือศาลไทยมากขึ้น ทำให้สามารถยกเลิกศาลกงสุลต่างประเทศได้สำเร็จ (แก้ไขปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตได้)
๔. พ.ศ. ๒๔๔๓ ทรงปรับปรุงราชการกระทรวงยุติธรรม แบ่งงานออกเป็นกรมอัยการ ศาลแพ่ง ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ศาลพระราชอาญา ศาลต่างประเทศ ศาลหัวเมือง และศาลไปริสสภา

พระกรณียกิจสำคัญที่กล่าวมานี้ นับเป็นคุณูปการแก่วงการกฎหมายไทยในสมัยต่อมา ซึ่งกลไกการปฏิรูปกฎหมายดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ

ทุ่มเทการทำงานตราប់นัยปลายชีวิต

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ทรงพระกรณียกิจทางกฎหมายด้วยความทุ่มเทตลอดพระชนม์ชีพ จนถึงวันที่

๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ขอพระราชทานกราบถวายบังคมลาไปรักษาองค์ที่ยุโรป โดยทรงเดินทางด้วยเรือผ่านประเทศสิงคโปร์ มีผู้ร่วมเดินทาง ได้แก่ หลวงชลหาร หมอโรแบร์ต ภรรยาหมอโรแบร์ต ขุนจรัส (ซึ่งสถานปาสเตอร์ส่งไปเมืองนอก) และพระโอรสในกรมพระนคร

ตามหนังสือกราบบังคมทูลฯ กำหนดเสด็จไปรักษาพระองค์ปลายเดือนมีนาคม จุดหมายปลายทางที่ประเทศฝรั่งเศส โดยผ่านเมืองมาเซล ต่อไปถึงเมืองปารีส เพื่อรักษาวิธโรคที่ไตและความเสื่อมของอวัยวะภายในที่เจ็บป่วยมาเป็นเวลานาน ซึ่งแพทย์ได้ถวายพระโอสถและผ่าตัดรักษาพยาบาล ประคับประคองพระอาการแต่ก็ไม่ดีขึ้น ครั้นถึงวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เวลา ๘ นาฬิกาหลังเที่ยง (ประมาณสองทุ่ม) ก็สิ้นพระชนม์ รวมพระชนม์ได้ ๔๗ พรรษา (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ หน้า ๑๔๘๐ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๓)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทราบบาลของอัฐิพระบาทข้าวสิ้นพระชนม์ทรงเสด็จเสด็จพระราชกุศล และทรงพระอาลัยเป็นอันมาก จึงโปรดเกล้าฯ ให้เอกอัครราชทูตสยามประจำประเทศฝรั่งเศส จัดการพระศพตามที่พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์) ได้มีรับสั่งไว้ก่อนสิ้นพระชนม์

ปัจฉิมบท

ตลอดพระชนม์นับเรียงปีได้ ๔๗ พรรษาของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์หรือตำแหน่งที่ทรงกรม คือ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงทุ่มเทการศึกษากฎหมายทั้งโดยพระองค์เอง และการจัดตั้งโรงเรียนสอนกฎหมายที่สร้างนักกฎหมายคนสำคัญให้กับประเทศ ทรงจัดระเบียบกระทรวงยุติธรรมและการศาลไทยให้ทันสมัย แม้ทรงประชวรหนักประการใดก็ไม่ยอมทอดราบสิ้นพระชนม์ สมควรอย่างยิ่งในการยกย่องและเทิดทูนพระองค์ท่านเป็น **“องค์บิดาแห่งกฎหมายไทย”** โดยถือเอาวันสิ้นพระชนม์ คือวันที่ ๗ สิงหาคมของทุกปีเป็นวันรำลึกพระกรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ที่ทรงมีแก่วงการกฎหมายไทย

แหล่งอ้างอิง

บทความนี้เรียบเรียงจากเอกสารของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งกองจดหมายเหตุแห่งชาติได้รับมอบจากกรมราชเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ และได้ปรับปรุงจัดหมวดหมู่ใหม่บันทึกลงไมโครฟิล์ม โดยเนื้อหาเกี่ยวกับพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ (กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์) สืบค้นที่ ร.๕ ย ๑/๖๗, ร.๕ ย ๑/๖๙ , มร ๕ ย/๒ และ กต. ๖.๑๗/๑-๕

ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ

ดร.ธนภุต วรณัชชากุล*

การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยและเหตุสุดวิสัย** ตามสัญญาและตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อเท็จจริง

บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด (บวท.) ได้ทำสัญญาซื้อขายอุปกรณ์เพื่อใช้ในการบริการการบินอากาศกับบริษัท ข ภายใต้โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบบริการการบินอากาศ ต่อมา บริษัท ข ไม่สามารถส่งมอบอุปกรณ์ Voice Communication Control System (VCCS) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบ/อุปกรณ์โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบบริการการบินอากาศได้ตามกำหนดเวลาในสัญญาซื้อขาย โดย บริษัท ข อ้างเหตุที่บริษัท Z ผลิตอุปกรณ์ VCCS ที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศประสบปัญหาทางการเงินอย่างรุนแรง และผู้รับจ้างช่วงหลายรายของบริษัท Z ก็ประสบปัญหาเรื่องการขาดสภาพคล่องทางการเงินจากปัญหาการล่มสลายทางการเงินของภูมิภาคยุโรปด้วยเช่นกัน ประกอบกับอุปกรณ์ VCCS เป็นอุปกรณ์ที่มีคุณสมบัติเป็นการเฉพาะและมีการใช้เทคโนโลยีระดับสูงในการผลิตและโรงงานผู้ผลิตอยู่ต่างประเทศ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่ บริษัท ข จะจัดหาอุปกรณ์ยี่ห้ออื่นที่มีคุณสมบัติและประสิทธิภาพในการทำงานมาทดแทนได้ เป็นเหตุให้ บริษัท ข ไม่สามารถส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ให้แก่ บวท. ตามกำหนดเวลาในสัญญาซื้อขาย บริษัท ข จึงถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถป้องกันได้แม้จะใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วก็ตาม และได้มีหนังสือขอให้ บวท. ขยายระยะเวลาส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ตามสัญญาออกไปอีก ๑๕๐ วัน เพื่อจะได้สามารถปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายได้

ข้อหาหรือ

บวท. จึงขอหาหรือว่าเหตุที่ บริษัท ข กล่าวอ้างดังกล่าวจะถือเป็นเหตุพ้นวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๗ ถึง ๒๑๙ หรือจะเป็นเหตุสุดวิสัยตามสัญญาซื้อขายข้อ ๓๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นเหตุที่อยู่นอกเหนือความควบคุมตามข้อกำหนดของสัญญาซื้อขายอันจะนำมาซึ่งการขยายระยะเวลาหรือการงด/ลดค่าปรับตามสัญญาได้หรือไม่

คำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้ว เห็นว่า สัญญาซื้อขายที่ทำขึ้นระหว่าง บวท. กับ บริษัท ข อันเป็นสัญญาซื้อขายอุปกรณ์จากผู้ขายในประเทศ โดยแม้ผู้ขายจะต้องจัดหาอุปกรณ์ตามสัญญามาจากต่างประเทศเพื่อติดตั้งและส่งมอบให้แก่ บวท. ก็เป็นหน้าที่ของผู้ขายเองที่จะต้องระมัดระวังและบริหารความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดหาได้ล่าช้า ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถติดตั้งและส่งมอบแก่ บวท. ได้ทันตามกำหนดในสัญญา การที่ผู้รับจ้างช่วงของบริษัทผู้ผลิตในต่างประเทศผลิตอุปกรณ์ตามสัญญาล่าช้าก็ดี หรือการที่บริษัทผู้ผลิตในต่างประเทศประสบปัญหาทางการเงินก็ดี จึงไม่อาจถือเป็นเหตุสุดวิสัยตามนัยสัญญาซื้อขายข้อ ๓๐ วรรคสอง^๑ ที่ บวท. จะขยายกำหนดส่งมอบให้ได้ตามนัยสัญญาซื้อขาย ข้อ ๓๑ (b)^๒ อีกทั้งกรณีไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่จะถือว่าการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยซึ่งผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ

* น.บ. (ธรรมศาสตร์) น.บ.ท. D.S.U. (PANTHÉON-ASSAS (PARIS II)) สาขากฎหมายแพ่ง, D.E.A. สาขากฎหมายเอกชน, DOCTOR AT EN DROIT PRIVÉ (NOUVEAU RÉGIME) (STRASBOURG) (เกียรตินิยมดีมาก) สาขากฎหมายเอกชน, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหาหรือ ๑ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

** สำนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด เลขรับที่ ท. ๖๗/๒๕๕๘

^๑ Clause 30. Force Majeure

(Paragraph 2) In this contract, Force Majeure denotes any event, the happening or pernicious result of which could not be prevented even though a person against whom it happened or threatened to happen were to take such appropriate care as might be expected from him in his situation

^๒ Clause 31. Extension of Time for Completion

Any extension of time for Completion of Activities under this Contract for which liquidated damages may be canceled or decreased shall be at the Buyer's sole and absolute discretion, and be based on the number of days of the actual occurrence only in the following cases:

- a) the event arising from the Buyer's fault or mistake;
- b) Force Majeure;
- c) the event occurring as a result of any act for which neither party is liable under law.

ดังนั้น ในกรณีนี้หรือ ผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบชำระค่าปรับตามสัญญาซื้อขาย ข้อ ๒๗ ให้แก่ บวท.

หมายเหตุ

๑. การที่บริษัท Z ประสบปัญหาทางการเงินอย่างรุนแรงเพราะไม่ได้รับการชำระเงินจากลูกค้าในโครงการอื่นจึงส่งผลให้ขาดสภาพคล่อง และผู้รับจ้างช่วงหลายรายของ บริษัท Z ก็ประสบปัญหาเรื่องการขาดสภาพคล่องทางการเงินจากปัญหาการล่มสลายทางการเงินของภูมิภาคยุโรป (Financial Crisis) ด้วยเช่นกัน เป็นเหตุให้ บริษัท X ส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ลำช้า ไม่ใช่การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย เพราะการพันธวิสัยหมายถึงลูกหนี้ไม่อาจปฏิบัติตามชำระหนี้ได้เลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๓๙/๒๕๒๒^ก และ ๔๗๓๓/๒๕๓๙^ค) แต่ในกรณีของบริษัท X การส่งมอบอุปกรณ์ VCCS นั้นยังสามารถกระทำได้เพียงแต่ส่งมอบล่าช้าล่วงเลยระยะเวลาที่กำหนดตามสัญญา จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาถึงเหตุพันธวิสัย เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗/๒๕๑๑^ด, ๘๑๓/๒๕๔๑^ข, ๓๕๐๖/๒๕๔๖^ง และถึงแม้ว่าการส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ให้เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญาจะเป็นเหตุให้ บริษัท X ไม่ได้กำไรหรือประสบภาวะขาดทุนก็ตาม ก็หาใช่เหตุทำให้การปฏิบัติตามสัญญากลายเป็นพันธวิสัยได้ เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๒๕/๒๕๒๖^จ

๒. การที่บริษัท Z ซึ่งเป็นบริษัทรับจ้างผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ VCCS ประสบปัญหาทางการเงินและปัญหาการล่มสลายทางการเงินของภูมิภาคยุโรป (Financial Crisis) เป็นเหตุให้ บริษัท X ส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ลำช้า นั้น เมื่อพิจารณาตามสัญญาข้อ ๓๑ Force Majeure การที่ บริษัท X สั่งซื้อสิ่งของจากต่างประเทศ บริษัท X ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อสิ่งของนั้นจะส่งมอบแก่บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด (บวท.) ผู้ซื้อ ได้ทันกำหนดหรือไม่ ดังนั้น ความล่าช้าต่าง ๆ ของบริษัท Z ที่เป็นบริษัทรับจ้างผลิตชิ้นส่วน VCCS ให้แก่ บริษัท X บริษัท X จึงไม่อาจนำมาอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยได้ (เทียบคำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ พ. ๑๓๕/๒๕๒๓) และเมื่อ บริษัท X ไม่สามารถส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ได้ทันตามกำหนด จึงถือว่า บริษัท X ผิดนัด แม้ว่าบริษัท X จะได้แจ้งให้ บวท. ทราบว่า บริษัท X มีเหตุขัดข้องไม่สามารถส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ได้ทัน ก็ไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย (คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ พ.๑๑/๒๕๒๐) และความล่าช้าดังกล่าวถือว่าเป็นพฤติการณ์ที่บริษัท X ต้องรับผิดชอบ

๓. อนึ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา ๘ คำว่า เหตุสุดวิสัย หมายความว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลใน

^ก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๓๙/๒๕๒๒ “พันธวิสัย” หมายถึงเหตุการณ์เกิดขึ้นทำให้การชำระหนี้เป็นไปไม่ได้ การที่ผลผลิตของน้ำมันดิบขาดแคลนเพราะต่างประเทศขึ้นราคาน้ำมันดิบ ไม่เป็นเหตุพันธวิสัยที่ผู้ขายจะส่งยางแอสฟัลท์แก่ผู้ซื้อไม่ได้ตามกำหนดเวลา ผู้ขายต้องรับผิดชอบในการส่งชักช้า

^ค คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๓๓/๒๕๓๙ การชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัยหมายถึงลูกหนี้ไม่อาจปฏิบัติตามชำระหนี้ได้เลย แต่ในกรณีของจำเลยปรากฏว่ามีบริษัทอื่นสามารถขนถ่ายสินค้าได้ตามจำนวนที่ตกลงกันได้ จึงหาใช่กรณีที่ไม่อาจปฏิบัติตามได้อันเป็นการพันธวิสัยไม่ ความสามารถในการขนถ่ายตู้สินค้าขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกลุ่มเรือแต่ละกลุ่ม เมื่อจำเลยไม่สามารถขนถ่ายตู้สินค้าได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ โจทก์จึงมีสิทธิเรียกเงินชดเชยการใช้ท่าจากจำเลยได้ตามข้อตกลงในบันทึกการขอลดลงใช้ท่าเพื่อลดความคับคั่ง

^ด คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗/๒๕๑๑ จำเลยไม่สามารถส่งมอบเรือให้แก่โจทก์ในวันครบกำหนดตามสัญญา เนื่องจากเรือพิพาทถูกเจ้าหนี้จำเลยในคดีอื่นนำจำพนักงานบังคับคดีทำการยึดการชำระหนี้ หนี้ของจำเลยจึงตกเป็นพันธวิสัย เพราะพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายจำเลยต้องรับผิดชอบ

^ข คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๓/๒๕๔๑ ทำสัญญาขายทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของแล้วทำการโอนไม่ได้เพราะเจ้าของอีกคนหนึ่งคัดค้านการชำระหนี้จึงตกเป็นพันธวิสัย แต่ไม่ทำให้ผู้ขายหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในฐานผิดสัญญา

^ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๐๖/๒๕๔๖ การเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอาจมีผลกระทบต่อลูกหนี้บางคนทำให้ไม่สามารถชำระหนี้สินที่ตนมีต่อสถาบันการเงินได้เหมือนเช่นปกติแต่จะถือเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง เสียทีเดียวไม่ได้ ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป โดยเฉพาะจำเลยที่ ๑ ได้จำนองที่ดินเป็นประกันเงินกู้ยืมไว้กับโจทก์ ซึ่งโจทก์มีสิทธิร้องขอต่อศาลให้บังคับชำระหนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๓, ๗๒๘ การชำระหนี้ของจำเลยที่ ๑ จึงอยู่ในวิสัยที่พึงปฏิบัติได้ จำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องชำระหนี้แก่โจทก์ต่อไปจะอ้างวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศมาปลดปล่อยเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากการบังคับคดีไม่ได้

^จ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๒๕/๒๕๒๖ โจทก์สมัครใจยื่นประมูลเพื่อให้ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทำและขายสุรา ยินยอมชำระเงินค่าธรรมเนียมพิเศษในอัตราสูง จนกระทั่งโจทก์เป็นผู้ประเมินได้และได้เข้าทำสัญญากับกรมสรรพสามิต ย่อมผูกพันที่จะปฏิบัติตามสัญญา แม้ปฏิบัติตามสัญญาแล้วต้องขาดทุน ก็เป็นความสมัครใจของโจทก์ที่เข้าทำสัญญาทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเสียเปรียบ หาใช่เหตุทำให้การปฏิบัติตามสัญญาเป็นพันธวิสัยไม่ เพราะข้อสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการพันธวิสัย ต้องเป็นกรณีให้ผู้ให้สัญญาไม่มีทางปฏิบัติได้เลย และเหตุดังกล่าวได้เกิดขึ้นก่อนก่อนนี้ กรณีนี้จึงไม่ใช่การชำระหนี้เป็นพันธวิสัยอันโจทก์ไม่ต้องรับผิดชอบ

ฐานะและภาวะเช่นนั้น เมื่อบริษัท ข ก็ทราบเป็นอย่างดีถึง ปัญหาทางการเงินของบริษัท Z ที่จะก่อให้เกิดความล่าช้าในการส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ตามสัญญา ซึ่งบริษัท ข ย่อมต้องใช้ความระมัดระวังและหาหนทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาในฐานะที่เป็นคู่สัญญาและผู้ประกอบธุรกิจ โดยพิจารณาถึงส่วนได้เสียทุกทางเพื่อที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญาและไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ บวท. ที่เป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งหนทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งมอบสินค้าล่าช้าประการหนึ่งที่สามารถทำได้ คือ การหาบริษัท ผู้ผลิตอุปกรณ์ VCCS บริษัทอื่นที่สามารถผลิตอุปกรณ์ VCCS ยี่ห้ออื่น ที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในสัญญา เพื่อมาผลิตอุปกรณ์ VCCS แทนบริษัท Z ได้ โดยถึงแม้ว่าตามสัญญาจะกำหนดให้ใช้อุปกรณ์ VCCS ของบริษัท Z แต่เมื่อ บริษัท ข ทราบดีว่าบริษัท Z ประสบปัญหาทางการเงิน จนเห็นได้ว่าจะทำให้ส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ให้แก่ บวท. ล่าช้า บริษัท ข ควรจะดำเนินการขอแก้ไขสัญญา ซึ่งสามารถทำได้หากมีสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญา เพื่อดำเนินการจัดซื้อและจัดหาอุปกรณ์ VCCS ยี่ห้ออื่น ที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ในสัญญาจากบริษัทผู้ผลิตรายอื่น เพื่อนำมาส่งมอบแทนอุปกรณ์ VCCS ของบริษัท Z ได้ และสามารถป้องกันและ

บรรเทาปัญหาความล่าช้าและความเสียหายที่จะเกิดจากการส่งมอบสิ่งของล่าช้าได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ บริษัท ข ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าเดิม จะกำไรลดน้อยลงหรือจะขาดทุน แต่บริษัท ข ก็ไม่ได้ดำเนินการในประการที่แสดงให้เห็นว่า บริษัท ข ได้ใช้ความระมัดระวังป้องกัน และหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ล่าช้าที่จะเป็นเหตุแห่งการผิดสัญญาไม่ ดังนั้น แม้สัญญาจะกำหนดให้ใช้อุปกรณ์ VCCS ของบริษัท Z และบริษัท Z ประสบปัญหาทางการเงินทำให้ไม่สามารถส่งมอบสินค้าตามกำหนดก็ไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย ตามที่บริษัท ข กล่าวอ้างว่า ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหา หากแต่การส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ล่าช้าเป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถป้องกันได้ แม้จะใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วก็ตาม จึงไม่สามารถรับฟังได้ เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๔๓/๒๕๑๐^๙, ๔๗๓/๒๕๑๙^{๑๐}, ๓๓๕๔/๒๕๒๔^{๑๑}, ๙๐๔๗/๒๕๔๔^{๑๒}, ๔๔๙/๒๕๐๑^{๑๓} และ ๙๒๘/๒๕๒๑^{๑๔}

๔. เมื่อ บริษัท ข ส่งมอบอุปกรณ์ VCCS ล่าช้า ไม่เป็นการพ้นวิสัย ไม่เป็นเหตุสุดวิสัย แต่เป็นพฤติการณ์ที่ บริษัท ข ต้องรับผิดชอบ บริษัท ข จึงต้องรับผิดชอบในค่าปรับตามสัญญาซื้อขายข้อ ๒๗ และไม่มีเหตุที่จะงดหรือลดค่าปรับ ตลอดจนถึงการขยายระยะเวลาเพราะอ้างเหตุดังกล่าวตามสัญญาได้

^๙ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๔๓/๒๕๑๐ เหตุที่เกิดความเสียหายเนื่องจากคลื่นของเรืออื่นในแม่น้ำมาปะทะเรือฉลอมของจำเลยที่บรรทุกสินค้าและจอดอยู่ที่ท่าเรือ เรือฉลอมกระแทกกับท่า ทำให้สินค้าที่บรรทุกบางส่วนตกลงไปในแม่น้ำนั้น เป็นผลพิบัติที่อาจป้องกันได้ ถ้าได้จัดการระมัดระวังตามสมควร ไม่ใช่เป็นเหตุที่ไม่มีใครจะอาจป้องกันได้ จึงไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย

^{๑๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๓/๒๕๑๙ จำเลยรับจ้างลากจูงแม่ไม้ของโจทก์แล้วแม่ไม้แตกเพราะชนเสาสะพานขณะลากจูงไป มีผู้ถูกกระแสน้ำพัดขาดลอยแตกไป จำเลยทราบดีว่ากระแสน้ำไหลเชี่ยวจึงมีหน้าที่ต้องระมัดระวังอย่างดีในการลากจูง เมื่อแม่ไม้ชนเสาสะพานแตกจึงเป็นความบกพร่องของฝ่ายจำเลยเอง ไม่ใช่เหตุสุดวิสัย

^{๑๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๕๔/๒๕๒๔ การเดินสายไฟฟ้าแรงสูงซึ่งเป็นสายเปลือยผ่านอาคารที่เกิดเหตุในลักษณะที่ไม่ถูกต้อง หากจัดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสายไฟฟ้างดงกล่าวให้ถูกต้องตามวิธีการที่กำหนดไว้ ก็อาจป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายจากสายไฟฟ้านั้นได้ จึงอยู่ในวิสัยของจำเลยที่จะป้องกันได้ อันตรายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ตายจึงไม่ใช่เหตุสุดวิสัย

^{๑๒} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๐๔๗/๒๕๔๔ จำเลยประกาศขายโครงการบ้านที่พักอาศัยแก่ประชาชนทั่วไปรวมทั้งโจทก์ไปแล้วโดยที่ยังไม่ได้เตรียมเงินลงทุนไว้ให้พร้อมก่อน ต่อมาเกิดปัญหาเกี่ยวกับเงินลงทุนโดยสถาบันการเงินระงับการให้กู้อันเป็นผลมาจากวิกฤติเศรษฐกิจทำให้การก่อสร้างหยุดชะงัก ดังนี้ การที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนดังกล่าวเกิดขึ้น เพราะความผิดของจำเลยที่ไม่เตรียมป้องกันทั้ง ๆ ที่สามารถป้องกันได้ ไม่เป็นเหตุสุดวิสัย

^{๑๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๙/๒๕๐๑ ผู้ขายส่งมอบน้ำตาลทรายให้ผู้ซื้อไม่ได้เพราะผู้ขายซื้อน้ำตาลจากผู้จำหน่ายนอกประเทศมาขายให้ไม่ได้ในราคาพิเศษ ต้องซื้อในราคาสูง ผู้ขายจึงไม่ซื้อน้ำตาลจากผู้อื่นมาขายตามสัญญา ไม่เป็นเหตุสุดวิสัย

^{๑๔} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๒๘/๒๕๒๑ จำเลยมีโอกาสนชวนขายจัดหาซื้อวัสดุก่อสร้างเตรียมไว้ดำเนินการตามสัญญาเช่าซื้อได้ การที่วัสดุก่อสร้างมีราคาแพงขึ้น มิใช่ว่าหาซื้อไม่ได้เสียทีเดียว กรณีเช่นนี้ไม่ใช่เหตุสุดวิสัยอันจะทำให้การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยและจำเลยหลุดพ้นจากการชำระหนี้ เมื่อจำเลยไม่จัดทำถนนคอนกรีตและท่อระบายน้ำตามสัญญาเช่าซื้อ จำเลยจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจ

ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง*

“ทางส่วนบุคคลสงวนสิทธิมีผลในกฎหมายอย่างไร”

ในการเดินผ่านหรือใช้ทางผ่านที่ดินของบุคคล โดยเจ้าของที่ดิน ซึ่งให้ทางผ่านเขียนป้ายว่า “ทางส่วนบุคคลสงวนสิทธิ” จะมีผลในกฎหมายอย่างไร เป็นทางภาระจำยอมหรือทางสาธารณะ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ คือ

มาตรา ๑๓๔๗ อสังหาริมทรัพย์อาจจะตกอยู่ในภาระจำยอมอันเป็นเหตุให้เจ้าของต้องยอมรับกรรมบางอย่าง ซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตน หรือต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้น เพื่อประโยชน์แก่สังหาริมทรัพย์อื่น

มาตรา ๑๔๐๑ ภาระจำยอมอาจได้มาโดยอายุความ ท่านให้นำบทบัญญัติว่าด้วยอายุความได้สิทธิอันกล่าวไว้ในลักษณะ ๓ แห่งบรรพนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ประเด็นนี้มีคำพิพากษากฎีกาที่ ๒๓๕๕/๒๕๖๐ วินิจฉัยไว้ดังนี้

ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๘๑ แต่เดิมทั้งก่อนและหลังแบ่งแยกได้ใช้ที่ดินทางด้านทิศใต้เป็นทางสัญจรเข้าออกสู่ทางสาธารณะประโยชน์สายลพบุรีบางปะหันโดยผ่านที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๕๙ ของจำเลยซึ่งได้รับการยกให้มาจาก นาย ล. ผู้เป็นบิดาทิศใต้ของที่ดินจำเลยจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกจนจรดถนนสายลพบุรี - บางปะหัน เป็นทางยาว ๓๕.๗๘๗ เมตร ด้านทิศตะวันตกเป็นทางกว้าง ๕.๗ เมตร ด้านทิศตะวันออกติดถนนสายลพบุรี-บางปะหัน

โจทก์ที่ ๑ ใช้ทางดังกล่าวมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน ส่วนโจทก์ที่ ๒ ใช้ทางดังกล่าวตั้งแต่เกิด โจทก์ทั้งสองได้ลงทุนปรับปรุงทางโดยนำดินและลูกรังมาถมทางพิพาท เมื่อชำรุดก็ซ่อมแซมมาโดยตลอด นาย ล. และจำเลยก็ทราบดี ไม่เคยทักท้วงขัดขวาง หรือโต้แย้งการใช้ทางพิพาทของโจทก์ทั้งสอง ที่ดินของจำเลยที่โจทก์ทั้งสอง

ใช้เป็นทางออกสู่ทางสาธารณะจึงตกเป็นทางภาระจำยอมของที่ดินโจทก์ทั้งสองโดยอายุความแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จำเลยกับพวกร่วมกันนำไม้มาทำเป็นรั้วปิดกั้นทางพิพาท เป็นเหตุให้โจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหายไม่สามารถใช้รถยนต์ผ่านเข้าออกจากบ้านสู่ทางสาธารณะประโยชน์ ถนนสายลพบุรี - บางปะหัน ขอให้บังคับจำเลยหรือถอนรั้วไม้พร้อมทั้งขนย้ายออกไปจากทางภาระจำยอมในที่ดินของจำเลยให้แก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสองทางด้านทิศใต้ของที่ดินจำเลยจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกจนจรดถนนสายลพบุรี - บางปะหัน ให้จำเลยไปจดทะเบียนทางภาระจำยอมในที่ดินของจำเลยโฉนดเลขที่ ๒๗๕๙ ให้กับที่ดินของโจทก์ทั้งสองโฉนดเลขที่ ๑๐๒๘๓ ตามแนวเขตดังกล่าว รายละเอียดปรากฏตามแผนที่พิพาท หากจำเลยเพิกเฉยไม่ไปดำเนินการ ขอให้ถือเอาตามคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของจำเลย

จำเลยให้การว่า เดิมที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๕๙ เป็นของบิดาจำเลย ต่อมาเมื่อปี ๒๕๔๓ บิดาได้ยกให้จำเลยจึงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงดังกล่าว ที่ดินจำเลยด้านทิศตะวันตกที่ติดกับที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๘๑ มีทางสาธารณะหรือทางกระบือกั้นขวางอยู่ ก่อนที่จะมีการแบ่งแยกที่ดินของจำเลยออกเพื่อทำคลองชลประทานและถนนข้างคลองชลประทาน โจทก์ทั้งสองรวมทั้งผู้มีชื่อทั้งห้าคนในที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๘๑ ที่โจทก์ทั้งสองอ้างนั้นได้ใช้ทางสาธารณะหรือทางกระบือที่มีอยู่แล้วเป็นทางเข้าออกมาโดยตลอด แต่บางทีก็ถือวิสาสะเข้าออกผ่านทางด้านทิศใต้ของจำเลยออกไปสู่ทางสาธารณะ ซึ่งมีความกว้างประมาณ ๒ เมตร ยาวประมาณ ๓๐ เมตร โจทก์ทั้งสองและผู้มีชื่อทั้งห้าในที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๘๑ ดังกล่าวต่างก็รู้จักบิดาจำเลย แม้ภายหลังมีการแบ่งแยกที่ดินโฉนด

* ผู้ช่วยอธิการบดี และคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

เลขที่ ๒๗๘๑ ออกเป็นสามแปลง แต่โจทก์ทั้งสองยอมทราบดีว่าการเข้าออกผ่านที่ดินทางด้านทิศใต้ของที่ดินจำเลยนั้นเป็นการเข้าออกด้วยความเคยชินอาศัยความคุ้นเคยตามปกติของคนที่รู้จักในชนบท อันเป็นการใช้ทางโดยถือวิสาสะ กรณีเป็นการอนุญาตให้ใช้เป็นทางไม่ใช่การใช้ทางอย่างปรปักษ์โดยเปิดเผยและด้วยเจตนาเป็นเจ้าของไม่ โจทก์ทั้งสองจึงไม่ได้ภาระจำยอมโดยอายุความ การที่จำเลยทำรั้วกั้นรอบที่ดินด้านทิศใต้ของที่ดินจำเลยเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการใช้ประโยชน์ในที่ดินจำเลยเอง และการที่โจทก์ทั้งสองขอเปิดทางพิพาทเป็นทางภาระจำยอมมิได้เป็นประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นที่ดินของโจทก์ทั้งสองแต่อย่างใดเพราะโจทก์ทั้งสองมีทางสาธารณะ ซึ่งเป็นทางเข้าออกสู่ถนนสายลพบุรี - บางปะหันได้อยู่แล้ว ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

โจทก์ทั้งสองอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษากลับเป็นว่า ให้ทางพิพาท ตกเป็นทางภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสอง โฉนดเลขที่ ๑๐๒๘๓ และให้จำเลยไปดำเนินการจดทะเบียนทางพิพาทให้ตกเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินโจทก์ทั้งสอง หากจำเลยเพิกเฉยให้ถือคำพิพากษานี้แทนการแสดงเจตนา มา ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ

โจทก์ทั้งสองและจำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัย คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลย ว่า ทางพิพาทตกเป็นทางภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสองหรือไม่ โจทก์ทั้งสองนำสืบว่า ที่ดินที่โจทก์ทั้งสองรับมรดกมาเป็นที่ดินที่ไม่ได้ติดกับทางสาธารณะ การเข้าออกที่ดินต้องผ่านที่ดินของผู้อื่นถึงสามแปลง โจทก์ทั้งสองใช้ทางพิพาทเป็นทางเข้าออกจากที่ดินของโจทก์ทั้งสองสู่ถนนสาธารณะสืบเนื่องติดต่อกันมาหลายสิบปีแล้ว โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาให้ทางพิพาทตกเป็นทางภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสอง และการที่จำเลยปักป้ายว่าทางส่วนบุคคลนั้น ก็เพื่อสงวนสิทธิทางพิพาทไม่ให้ต้องตกเป็นทางสาธารณะอันจะกลายเป็น

ทรัพย์สินของแผ่นดินเท่านั้น มิใช่เป็นการหวงห้ามไม่ให้ฝ่ายโจทก์ทั้งสองและบริวารใช้ที่ดินพิพาท แม้จำเลยจะมีพยานปากนางอุบลเบิกความสนับสนุนว่า การใช้ทางพิพาทของโจทก์ทั้งสองนั้นมีการขออนุญาตถือเป็นการใช้ทางโดยถือวิสาสะ แต่นาง อ. ก็ตอบทนายโจทก์ทั้งสองถามค้านว่าที่พยานรู้ว่ามีการใช้ทางพิพาทนั้นทราบจากบิดาจำเลยเล่าให้ฟัง และรับว่ามาอยู่กับจำเลยเมื่อปี ๒๕๒๘ ก็เห็นโจทก์ทั้งสองใช้ทางพิพาทมาตลอดเพื่อออกสู่ถนนสาธารณะ การที่จำเลยอ้างว่า โจทก์ทั้งสองใช้ทางพิพาทโดยถือวิสาสะ จึงมีน้ำหนักน้อย พยานหลักฐานที่โจทก์ทั้งสองนำสืบมีน้ำหนักมากกว่า ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า โจทก์ทั้งสองและบริวารใช้ทางพิพาทเป็นทางสัญจรเข้าออกสู่ถนนสาธารณะเป็นเวลาเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว โดยเจ้าของที่ดินเดิมมิได้ห้ามปรามหรือขัดขวางแต่ประการใด พฤติกรรมดังกล่าวถือไม่ได้ว่าโจทก์ทั้งสองและบริวารใช้ทางพิพาท โดยถือวิสาสะ โจทก์ทั้งสองยอมได้สิทธิในทางภาระจำยอมโดยอายุความ ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้

เมื่อจำเลยมิได้โต้แย้งคัดค้านยังคงปล่อยให้โจทก์ทั้งสองและผู้ที่อยู่อาศัยในที่ดินที่แบ่งแยกด้วยกันใช้ทางพิพาทมานานเกินสิบปีแล้ว โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาให้ทางพิพาทตกเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสองและเป็นปรปักษ์กับจำเลยประกอบกับการที่จำเลยทำรั้วกั้นตามแนวทางพิพาทในภายหลังจากได้รับมรดกที่ดินต่อบิดา ถือว่าจำเลยยอมรับถึงการที่โจทก์ทั้งสองใช้ที่ทางพิพาทในที่ดินจำเลย โดยกันที่ดินของจำเลยให้เป็นส่วนสัดไม่ให้ฝ่ายโจทก์ทั้งสองเข้าไปในที่ดินของจำเลย และการที่จำเลยปักป้ายว่าทางส่วนบุคคลก็เพื่อสงวนสิทธิทางพิพาทไม่ให้ต้องตกเป็นทางสาธารณะอันจะกลายเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินเท่านั้น มิใช่เป็นการหวงห้ามไม่ให้ฝ่ายโจทก์ทั้งสองและบริวารใช้ที่ดินพิพาท ดังนั้น ถือไม่ได้ว่าโจทก์ทั้งสองและบริวารใช้ทางพิพาทโดยถือวิสาสะ โจทก์ทั้งสองยอมได้สิทธิในทางภาระจำยอมโดยอายุความ

เจาะ...ฎีกาเด่น

สถานพยาบาลไม่รับผู้ป่วยไว้รักษา ถือเป็นการกระทำละเมิด

รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์*
มนต์ชัย ขนิษฐลีลา**
ปริญญญา เผ่าพันธ์***
ปรัดลา ศรีเมือง****

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๓๒/๒๕๕๕ จำเลย เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล บุตรของโจทก์ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนแผงกั้นเหล็ก มีอาการเจ็บปวดมีภาวะบอบซ้ำของสมอง และโลหิตออกในสมอง จะต้องได้รับการรักษาอย่างทันทีทั้งที่แม้ไม่ปรากฏบาดแผลร้ายแรงที่มองเห็นจากภายนอก แต่พยาบาลเวรซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยกลับให้ผู้ช่วยพยาบาลตรวจค้นหลักฐานในตัวบุตรของโจทก์ว่ามีบัตรประกันสังคมหรือบัตรประกันชีวิตหรือไม่ เมื่อไม่พบหลักฐานใด จำเลยเกรงว่าจะไม่มีใครรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจึงได้ปฏิเสธที่จะรับบุตรของโจทก์ไว้รักษาโดยแนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ การที่พยาบาลเวรลูกจ้างของจำเลยปฏิเสธไม่รับบุตรของโจทก์เข้ารักษาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นผลโดยตรงที่ทำให้บุตรของโจทก์ถึงแก่ความตาย จำเลยซึ่งเป็นนายจ้างผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล มีหน้าที่ต้องควบคุมดูแลให้มีการช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ป่วยซึ่งอยู่ในสภาพอันตรายและจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างฉุกเฉิน เพื่อให้ผู้ป่วยพ้นจากอันตรายตามมาตรฐานวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ แต่กลับไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของลูกจ้างดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่อง “การทำละเมิด” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย หรือใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่น ให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ ส่วนใหญ่การกระทำอันเป็นการละเมิดมักเป็นเรื่องประมาทเลินเล่อ ส่วนคำว่า “จงใจ” หมายความว่า การกระทำการหรืองดเว้น

กระทำการ ในกรณีที่จักต้องป้องกันผลนั้น โดยรู้สำนึกถึงการกระทำว่าจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย จึงมีความหมายกว้างกว่าการกระทำโดย “เจตนา” ตามกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น กล่าวคือ การกระทำโดยจงใจสามารถแบ่งองค์ประกอบออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่หนึ่ง “การกระทำโดยตรง” เป็นการกระทำในขณะที่ผู้กระทำรู้สำนึกถึงการกระทำว่าจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย แม้ผู้กระทำจะมีได้ประสงค์ให้เกิดผลร้ายก็ตาม เช่น การที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายเป็นการกระทำโดยจงใจทำร้ายผู้ตาย โดยผิดกฎหมายในตัวแล้ว แม้จะไม่มีเจตนาฆ่าก็เชื่อได้ว่าจำเลยกระทำละเมิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๐๘/๒๕๐๙)

ลักษณะที่สอง “การกระทำโดยละเว้น” หมายถึงการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึกและผู้กระทำมิได้มีหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงในการป้องกันมิให้เกิดผลร้าย หากเป็นแต่เพียงหน้าที่โดยทั่วไป (General duty) ในฐานะพลเมืองดีควรกระทำ “ความผิดฐานละเว้น” ในทางกฎหมายอาญาบัญญัติให้บุคคลต้องกระทำการบางอย่าง ซึ่งหากไม่กระทำย่อมเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานละเว้นไม่ช่วยผู้ที่ตกอยู่ในภัยอันตรายแห่งชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๔

ลักษณะที่สาม “การกระทำโดยงดเว้น” หมายถึงการให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้นด้วยการงดเว้นไม่กระทำในสิ่งที่ตนมีหน้าที่ต้องกระทำ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยเฉพาะ (Special duty) ที่จะต้องกระทำเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลนั้นหน้าที่ดังกล่าว สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ประการ คือ (๑)

* ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (น.บ.ท. ๓๘)
** ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา (น.บ.ท. ๔๒)
*** นักศึกษามิถุนันต์ศาลอาญา คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
**** นักศึกษามิถุนันต์ศาลอาญา คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังเช่นกรณีในคำพิพากษา ศาลฎีกาข้างต้นซึ่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๖ วรรคแรก “ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการของสถานพยาบาลต้องควบคุมและดูแลให้มีการช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ป่วยซึ่งอยู่ในสภาพอันตรายและจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลโดยฉุกเฉิน เพื่อให้ผู้ป่วยพ้นจากอันตรายตามมาตราฐานวิชาชีพ และประเภทของสถานพยาบาลนั้น ๆ” เป็นต้น (๒) **หน้าที่อันเกิดจากการยอมรับโดยเจาะจงหรือเรียกว่าเป็นหน้าที่ที่เกิดจากสัญญา**ก็ได้ เช่น การยอมรับเลี้ยงดูเด็ก หรือ เป็นคนดูแลความปลอดภัยตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น (๓) **หน้าที่อันเกิดจากการกระทำครั้งก่อน** หมายความว่า หากผู้ใดได้กระทำการที่อาจก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้น ผู้นั้นย่อมมีหน้าที่ต้องป้องกันภัยอันตรายนั้น เช่น คนอาสาพาคนตาบอดข้ามถนนให้ถึงอีกฝั่งหนึ่งนั้น จะทิ้งไว้กลางทางไม่ได้ เป็นต้น (๔) **หน้าที่อันเกิดจากความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะเรื่อง** เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือป้าที่เอาหลานสาวมาอุปการะเลี้ยงดูในบ้านของตน เป็นต้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดโดยดเว้น เช่น จำเลยเห็นผู้ตายซึ่งเป็นสามีของตนกำลังถูกชายชู้ทำร้าย แต่ไม่ได้เข้าไปขัดขวาง และยังห้ามมิให้ผู้อื่นเข้ามาแย่งที่เกิดเหตุโดยกล่าวเท็จว่าเป็นเรื่องผัวเมียตีกันไม่ใช่ธุระ เป็นการแสดงให้เห็นว่าจำเลยจงใจเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ตายถูกฆ่า และงดเว้นไม่ช่วยเหลือสามีของตน ซึ่งภริยามีหน้าที่ตามกฎหมายต้องช่วยเหลือดูแลสามีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๑ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๒-๑๑๑๔/๒๕๐๘), จำเลยขับรถบรรทุกเสาไฟฟ้ามาแล้วเกิดอุบัติเหตุกลางถนนในเวลากลางคืน ซึ่งจำเลยต้องมีหน้าที่ในการจัดให้มีสัญญาณเตือนให้ผู้ใช้ถนนได้ใช้ความระมัดระวังก่อนล่วงหน้า แต่จำเลยมิได้กระทำหน้าที่ดังกล่าว อันเป็นเหตุให้รถที่แล่นมาชนเสาไฟฟ้าที่ขวางอยู่กลางถนนถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการงดเว้นการกระทำเพื่อป้องกันผล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๐๙/๒๕๑๖) เป็นต้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ถือเป็นการงดเว้น เช่น การงดเว้นที่ถือเป็นการกระทำ ผู้งดเว้นจักต้องมีหน้าที่กระทำเพื่อป้องกันผลอันใดอันหนึ่งที่จะเกิดขึ้น เช่น คดีนี้เป็นกรณีที่ผู้มาพักลงเล่นน้ำทะเลหน้ารีสอร์ตและถูกคลื่นในทะเลซัดเป็นเหตุให้จมน้ำตาย จำเลยทั้ง ๓ หรือฝ่ายรีสอร์ต ไม่ได้มีการจัดให้มีป้ายเตือนภัยและไม่มีพนักงานรักษาความปลอดภัย แต่ไม่ใช่หน้าที่โดยเฉพาะที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้ง ๓ หรือฝ่ายรีสอร์ต ทำละเมิดต่อผู้ตายโดยผิดกฎหมาย การกระทำดังกล่าวจึงไม่เป็นละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๑๗/๒๕๕๗), การกระทำอันเป็นละเมิดนั้นต้องเป็นการประทุษกรรมต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย หรือละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำหรือที่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องกระทำ การละเว้นในสิ่งที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้กระทำหรือตนไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องกระทำนั้นหาเป็นละเมิดไม่ เมื่อนิติบุคคลอาคารชุดมีหน้าที่จัดการและดูแลเฉพาะทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงห้องชุดซึ่งเป็นของส่วนบุคคล ดังนั้น การที่พนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ ๑ ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจตราอาคารชุดโดยใกล้ชิดและมีคนร้ายเข้าไปลักทรัพย์ในห้องชุดของโจทก์ จึงถือไม่ได้ว่าการลักทรัพย์เกิดจากการที่จำเลยที่ ๑ งดเว้นหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ จำเลยที่ ๑ จึงไม่ต้องรับผิดชอบละเมิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๒๐/๒๕๕๓) เป็นต้น

จากหลักกฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเห็นได้ว่า การที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบกระทำละเมิดโดยการงดเว้นนั้นจะต้องมีการกระทำโดยรู้สำนึกในขณะที่กระทำ และยังจักต้องมีหน้าที่โดยเฉพาะ เช่น หน้าที่ตามกฎหมาย หน้าที่ที่เกิดจากการกระทำครั้งก่อนหรือหน้าที่ตามสัญญา ซึ่งเมื่อพิจารณาตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๓๒/๒๕๕๕ จะเห็นได้ว่าการที่จำเลยเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล จึงมีหน้าที่ควบคุมดูแลให้พยาบาลเวรปฏิบัติหน้าที่ตามที่ตนได้มอบหมายโดยการช่วยเหลือเยียวยาผู้ป่วยที่มีสภาพอันตรายจำต้องได้รับการรักษาอย่างเร่งด่วน เมื่อพยาบาลได้กระทำการโดยดเว้นในทางการที่จำ้งในสิ่งที่ควรกระทำโดยปฏิเสธไม่รับบุตรของโจทก์ไว้รักษาการกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำโดยละเมิด เนื่องจากไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของลูกจ้าง จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ นอกจากนี้ จำเลยผู้เป็นนายจ้างจึงต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างซึ่งเป็นพยาบาลเวรในผลแห่งละเมิดที่ได้กระทำไปในทางการที่จำ้ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๕ อีกด้วย

ภาษาอังกฤษ สำหรับนักกฎหมาย

โทษประหารชีวิตในไทย Death Penalty “here to stay”

สัชชัย กรงกาญจนา*

ผู้เขียนอ่านหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์แล้วพบข้อความเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตแล้วเห็นว่ามีคำศัพท์หลายคำเกี่ยวกับกฎหมาย จึงนำเสนอมาให้ผู้อ่านได้ทราบคำศัพท์ดังกล่าว เนื้อหาพรรคแรกมีข้อความว่า Amnesty International organized a protest outside Bang Khwang Prison in Bangkok yesterday as debate continues to rage over the legitimacy of the death penalty after the nation saw its first state-sanctioned execution in almost nine years on Monday. ซึ่งแปลได้ว่า องค์การนิรโทษกรรมสากลจัดการประท้วงนอกเรือนจำบางขวางในกรุงเทพฯ เมื่อวาน ในขณะที่ข้อโต้แย้งยังคงมีความดุเดือดต่อความชอบธรรมของโทษประหารชีวิตหลังจากประเทศมีการประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศเป็นครั้งแรกในรอบเก้าปีเมื่อวันจันทร์

คำว่า Amnesty เป็นคำนาม แปลว่า การนิรโทษกรรม ส่วนคำว่า Amnesty International จะเห็นว่าตัวอักษรหน้าคำทั้งสองเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งคู่แสดงว่าเป็นชื่อเฉพาะซึ่งในที่นี้ แปลว่า องค์การนิรโทษกรรมสากล ทั้งนี้ การจำคำว่า amnesty ควรจำคำที่เป็นหมวดหมู่เดียวกันและที่ความหมายคล้ายกันได้แก่ คำว่า pardon ซึ่งเรามักจะใช้ในความหมายว่าการอภัยโทษ นอกจากนี้ ยังมีคำว่า forgiveness ซึ่งเป็นความหมายทั่วไปว่า ยกโทษ และอีกคำคือ คำว่า reprieve ซึ่งใช้ในความหมายว่า การยกเลิกโทษประหาร

คำว่า organize หรือ organise แปลว่า สร้างทำให้เป็นระบบ จัดตั้ง รวบรวม คำว่า organization หรือ organisation ก็คือ องค์การซึ่งในความหมายทางแพ่งมีความหมายรวมหมดทั้งบริษัท รัฐบาล

องค์การของรัฐ หุ่นส่วน สมาคม หน่วยงานทางพาณิชย์ คำว่า organized crime ก็คืออาชญากรรมที่ทำเป็นองค์กร

คำว่า protest เป็นทั้งคำนามและคำกริยา แปลว่า ประท้วง หรือจะแปลว่า คำร้องก็ได้ คำว่า protester คือผู้ประท้วง การประท้วงตามนี้มักจะเป็นการประท้วงโดยสงบและถูกกฎหมาย ทั้งนี้ คำที่ควรจำเป็นกลุ่มเพิ่มเติมคือคำว่า uprising, insurrection, insurgence และ insurgency โดยคำว่า uprising มักจะมีความหมายในลักษณะการลุกฮือขึ้นของประชาชนเพื่อต่อต้านรัฐบาล คำว่า insurrection แปลว่าการก่อการจลาจล ส่วนคำว่า insurgency แปลว่าการจลาจล และยังรวมถึงการก่อการร้ายด้วย โดยมีคำว่า insurgent เป็นทั้งคำนามที่แปลว่า ผู้ก่อการจลาจลและผู้ก่อการร้าย และคำคุณศัพท์ที่แปลว่า ที่ก่อการจลาจล

คำต่อไปที่เกี่ยวกับนักกฎหมายคือคำว่า prison ที่แปลว่า คุกหรือเรือนจำ นอกจากนี้ ยังมีคำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันคือ jail, penitentiary, remand center ซึ่งนักกฎหมายควรรู้คำอื่นที่ใช้กันบ่อย ได้แก่ คำกริยาว่า imprison แปลว่า จำคุกซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับ jail โดยคำนามของ imprison ก็คือ imprisonment แปลว่า การถูกจำคุก คำว่า imprison และ imprisonment เป็นคำที่ใช้เป็นทางการ และใช้กันบ่อยโดยทั่วไปจะใช้ในความหมายในทางการจำคุกโดยมีคำพิพากษาแล้ว ตัวอย่างเช่น 2-year imprisonment แปลว่า การจำคุกสองปี life imprisonment แปลว่า การจำคุกตลอดชีวิต อีกคำหนึ่งคือ detain เป็นคำกริยาซึ่งมักจะใช้ในความหมายลักษณะของการกักขัง กักบริเวณ ไม่ว่าในชั้นตำรวจ

* อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ น.บ. (ธรรมศาสตร์) , น.บ.ท., LL.M., Tulane Law School, U.S.A., M.C.L. Indiana School of Law, U.S.A., Certificate on Anti-dumping and Countervailing Measures, JICA, Tokyo, Japan, Certificate on Criminal Justice Administration, KOICA, Seoul, South Korea, Certificate on Anti-Corruption Measures, UNAFEI, Tokyo, Japan, ผู้เชี่ยวชาญสหประชาชาติด้านส่งผู้ร้ายข้ามแดน

หรือชั้นศาล คำว่า detainee คือ คนที่ถูกกักขัง คำว่า detention แปลว่า การกักขัง ส่วนคำว่า remand นั้นหมายถึง ที่กักขังบุคคลซึ่งอยู่ระหว่างรอการพิจารณาคดี ส่วนคำว่า penitentiary เป็นคำศัพท์อเมริกัน คือ เรือนจำสำหรับบุคคลที่กระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรง

คำว่า legitimacy เป็นคำนาม แปลว่า ความถูกต้องตามกฎหมาย ความชอบธรรม นิตธรรม ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งในบทความนี้จะหมายถึงความชอบธรรมมากกว่า เพราะโทษประหารชีวิตนั้นถูกต้องตามกฎหมายไทยอยู่แล้ว ในคำศัพท์ทางกฎหมายของอเมริกันนั้นจะหมายถึง การกำเนิดของมนุษย์ที่ชอบด้วยกฎหมายอันเกิดจากการสมรสด้วย คำที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์บ่อย ๆ คือคำว่า legitimate ที่แปลว่า ที่ถูกกฎหมาย และ legitimate ยังเป็นคำกริยาด้วย แปลว่า ทำให้ถูกกฎหมาย

คำว่า death penalty แปลว่า โทษประหารชีวิต คำว่า penalty เป็นคำที่มีความหมายกว้างรวมโทษทั้งทางแพ่งและอาญา มีคำว่า penal เป็นคำที่ใช้บ่อยหมายความว่า ที่ลงโทษได้ การลงโทษ ที่มีการลงโทษหรือเกี่ยวกับการลงโทษ คำว่า penal code ก็คือประมวลกฎหมายอาญา เกี่ยวกับคำว่าโทษประหารชีวิต คำที่มีความหมายว่าโทษประหารชีวิตที่ใช้บ่อยได้แก่คำว่า capital punishment นอกจากนี้ มีคำที่เกี่ยวข้องที่พบบ่อยได้แก่คำว่า execution ที่แปลว่า การประหารชีวิตซึ่งยังมีความหมายทางแพ่งที่หมายถึง การปฏิบัติให้สมบูรณ์ด้วย ดังนี้ คำว่า state-sanctioned execution ในบทความนี้จะหมายถึง การประหารชีวิตที่อนุมัติโดยรัฐนั่นเอง มีข้อสังเกตว่าคำว่า state-sanctioned ก็เป็นการใช้คำนามบวกคำกริยามาเป็นรูปแบบหนึ่งของคำคุณศัพท์ที่เรียกว่า compound adjective โดยการแปลต้องแปลจากหน้ามาหลังก็คือ การประหารชีวิตที่รัฐสนับสนุนหรือจะแปลจากหลังมาหน้าก็ได้โดยถือว่าเป็นรูปแบบของการถูกกระทำ (passive voice) ก็คือ การประหารชีวิตที่ถูกสนับสนุนโดยรัฐได้เช่นกัน ตัวอย่างที่ผู้เขียนต้องการยกตัวอย่างให้จำง่ายเวลาใช้ก็เช่น U.S. - led war ก็แปลว่า สงคราม

ที่นำโดยประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง compound adjective ที่ปรากฏอีกรูปแบบหนึ่งคือคำนามตามด้วยคำกริยาเติม ing ตัวอย่างเช่น a man-eating animal แปลว่า สัตว์ที่กินคน การใช้คำคุณศัพท์โดยมีความหลากหลายทำให้งานเขียนดูน่าสนใจขึ้น

ทั้งนี้ เรื่องโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่อ่อนไหว เนื่องจากเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งประเทศในทวีปยุโรปตะวันตกส่วนใหญ่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ส่วนในสหรัฐอเมริกา มีทั้งรัฐที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตและยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ประเด็นที่เป็นปัญหาในระหว่างประเทศก็คือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กล่าวคือ มีหลายประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วบัญญัติเป็นกฎหมายภายในว่าจะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้กรณีประเทศที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะขอผู้ร้ายไปเพื่อดำเนินคดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือไปปรับโทษประหารชีวิต ประเทศไทยก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน โดยบ่อยครั้งประเทศไทยถูกปฏิเสธไม่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เนื่องจากผู้ร้ายที่ไทยขอนั้นจะมาดำเนินคดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือมารับโทษประหารชีวิตที่ประเทศไทย ซึ่งแต่เดิมมาประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ใช้แทนพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้บัญญัติทางออกในเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๒๙ โดยได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งความผิดอันเป็นมูลเหตุที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายไทยแต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอและรัฐบาลจำเป็นต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตก็ให้มีการเจรจาตกลงเพื่อให้มีการรับรองดังกล่าวได้ ในกรณีนี้หากศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตให้รัฐบาลดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษาโดยวิธีจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต ทั้งนี้ ห้ามมิให้บุคคลนั้นได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ เว้นแต่เป็นการพระราชทานอภัยโทษ”

วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ที่แตกต่าง กับวิธีพิจารณาคดีความอาญา

ปิยะสันต์ กาวีไล่*
วิรา ณ พิกุล**
สมภาศ ทองหวาน***
มนต์ชัย ชนินทรลีลา****

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” เป็นบทบัญญัติหลักในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาปกติ แต่ในแผนกคดีค้ำมนุษย์มีกระบวนการวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ตามที่ “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙” ประกอบกับ “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙” บัญญัติไว้เป็นพิเศษและมีข้อแตกต่างไปจากคดีอาญาปกติทั่วไปดังข้อสังเกตบางประการต่อไปนี้

- คดีที่มีข้อหาความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ว่าจะมิใช่ข้อหาความผิดอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ และแม้ข้อหา ค้ำมนุษย์จะมีระวางโทษเบากว่าข้อหาอื่น ๆ ก็ต้องถือว่าเป็นคดีค้ำมนุษย์ซึ่งต้องอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙^๑ เว้นแต่คดีความผิดเกี่ยวกับค้ำมนุษย์ที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำหรือร่วมกระทำความผิด) และที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว (มาตรา ๓ วรรคสอง)^๒ หรือศาลทหาร ซึ่งต้องใช้กฎหมายเฉพาะกรณีเหล่านั้นมาบังคับใช้แก่คดี

- วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ให้ใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง หรือ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘)

- ในคดีค้ำมนุษย์หากจำเลยหลบหนี ศาลไม่อาจสั่งจำหน่าย

คดีชั่วคราวเหมือนคดีอาญาทั่วไป โดยเมื่อออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลก็สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย รวมทั้งพิพากษาลงโทษได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓๓ (๓) [รวมทั้งในกรณีอื่น ๆ ตามที่มาตรา ๓๓ บัญญัติไว้ เช่น ศาลสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา,^๓] ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจึงให้ศาลแจ้งผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบถึงเรื่องการพิจารณาคดีลับหลังไว้ในสัญญาประกันด้วย ซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ตามหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๒ ทวิ บัญญัติไว้^๔

- กรณีมีปัญหาโต้แย้งว่าคดีใดเป็นคดีค้ำมนุษย์หรือไม่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖ กำหนดให้คู่ความหรือศาล (อย่างช้าในวันตรวจพยานหลักฐานหรือวันสืบพยานนัดแรก) ขอให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัย และคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด ทั้งนี้ ศาลชั้นต้นอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยไม่ต้องรอคำวินิจฉัยจากประธานศาลอุทธรณ์ก็ได้

- คดีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ในวันไต่สวนมูลฟ้องถ้าจำเลยมาศาลก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้องศาลต้องถามจำเลยว่า “มีหมายความหรือไม่” ถ้าไม่มีก็ให้ศาลพิจารณาดังหมายความให้ (มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง) ศาลเป็นผู้มีบทบาทในการค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน โดยศาลจะแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล โจทก์และจำเลยอาจถามพยานเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยบัญญัติเพิ่มเติมสิทธิให้แก้จำเลยสามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสังคดีโจทก์

* ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา.
** ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.
*** ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา.
**** ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา.
^๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ นอกจากบัญญัติความผิดฐานค้ำมนุษย์ไว้ตามมาตรา ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓ (รวมถึงกรณีที่มีการขอให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามมาตรา ๒๔, ๓๐, ๓๑ ตามประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การจัดตั้งแผนกคดีค้ำมนุษย์ในศาลอาญา) แล้ว ยังมีความผิดฐานเป็นเจ้าของสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๑๖/๒ (มาตรา ๕๓/๒) ฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (มาตรา ๕๔) ฐานเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๓๐ (มาตรา ๕๕) ฐานบันทึก โฆษณา เผยแพร่ข้อมูลผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ (มาตรา ๕๖) และฐานเป็นธุระจัดหาให้เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ทำงานหรือบริการที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงแก่สุขภาพเด็ก (มาตรา ๕๖/๑).
^๒ มาตราที่อ้างถึงโดยมิได้ระบุกฎหมาย หมายถึง มาตราในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙.
^๓ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ๓, ความผิดไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง และผู้ซึ่งชี้ชองจนนำไปสู่การจับกุมรวมทั้งเจ้าพนักงานผู้จับมีสิทธิได้รับเงินรางวัลตามกฎหมายฯ (มาตรา ๒๒, ประกาศคณะกรรมการประสานและกำกับกรดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรื่อง กำหนดวงเงินและรายการค่าใช้จ่ายเป็นเงินรางวัลและค่าตอบแทนในการนำจับและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์จากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ โดยผู้แจ้งความนำจับสามารถแจ้งความนำจับต่อปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ฯ พนักงานสอบสวน ผู้ว่าราชการจังหวัดฯ ผู้บังคับบัญชาหน่วยงานทหารตั้งแต่นั้นผู้บังคับกองพันฯ เพื่อดำเนินการขอให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ฯ จ่ายจากกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ).
^๔ เช่น ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปีฯ เมื่อจำเลยมีหมายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน หรือในคดีที่มีจำเลยหลายคนถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้.

ไม่มีมูลด้วยก็ได้ ทั้งนี้ หากศาลมีคำสั่งว่า “คดีมีมูล” ก็ให้แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย^๕ แต่ถ้าศาลฟังว่าคดีความผิดฐาน ค้ำมนุษย์ไม่มีมูลแต่ข้อหาความผิดอื่นซึ่งรวมอยู่ด้วยมีมูล ก็ให้ทำเป็นคำสั่งและให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในข้อหาความผิดอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป^๖ (แต่หากโจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาที่ยกฟ้องข้อหา ค้ำมนุษย์ ศาลควรรอการพิจารณาคดีไว้ก่อน)

- พนักงานอัยการจะมีคำขอเรียกคำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่ผู้เสียหายตามที่ได้รับแจ้งจากปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ฯ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ และผู้เสียหายก็สามารถยื่นคำร้องเรียกคำสั่งใหม่ทดแทนเพิ่มเติมต่อศาลได้ก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้ (มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง), กรณีที่ไม่มีคำขอให้ใช้คำสั่งใหม่ทดแทน ศาลที่พิพากษาลงโทษจำเลยมีอำนาจสั่งให้จำเลยใช้คำสั่งใหม่ทดแทนแก่ผู้เสียหายได้โดยไม่ต้องมีผู้ใดร้องขอ แต่ไม่กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหายในอันที่จะฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกเอาคำสั่งใหม่ทดแทนในส่วนที่ยังขาดอยู่ (มาตรา ๑๓ วรรคท้าย) รวมทั้งในกรณีที่มีการกระทำทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกาย หรือกดขี่ข่มเหงโดยขาดมนุษยธรรมอย่างร้ายแรงต่อผู้เสียหาย ศาลมีอำนาจพิพากษาสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นได้ตามที่เห็นสมควรฯ (มาตรา ๑๔)

- เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณานัดแรกโดยกำหนดวันนัดสอบคำให้การและนัดเตรียมความพร้อมไปเสียทีเดียวด้วย โดยเมื่อจำเลยอยู่ต่อหน้าให้ศาลสอบถามตรวจสอบว่าเป็นจำเลยจริงหรือไม่ก่อนที่จะอ่านอริยาบทฟ้องและสอบถามเรื่องมีทนายความให้เรียบร้อย, ในกรณีจำเลยให้การรับสารภาพหากมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด (เช่น ถูกขู่ขู่ขู่หรือต้องการรับโทษแทนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งศาลต้องตรวจสอบตามสมควรจากข้อเท็จจริงแหล่งอื่นนอกจากตัวจำเลยด้วย) หรือคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องสั่งให้โจทก์นำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบการรับสารภาพของจำเลย และควรต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงจะพิพากษาลงโทษได้

- กรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ ในคดี ค้ำมนุษย์ควรกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานทุกคดี (ไม่ครบนัดเกินกว่า ๒ เดือนนับแต่วันฟ้อง) เพื่อตรวจสอบพยานหลักฐานของคู่ความและกำหนดวันสืบพยานต่อเนื่องติดต่อกันไป (ให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน) เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันมีอาจกล่าวล่วงหน้าได้ (อาจขยายให้พิจารณาแล้วเสร็จได้ภายใน ๑ ปี โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารศาล) ทั้งนี้ โดยให้ศาลแจ้งให้คู่ความทราบถึงกระบวนการพิจารณาและลักษณะการสืบพยานในระบบไต่สวน

แนวทางในการเสนอพยานหลักฐาน (ควบคุมกำหนดจำนวนพยานที่จะต้องนำเข้าสู่สืบตามลำดับก่อนหลัง) การยื่นบัญชีระบุพยาน^๗ พร้อมคำแถลงแสดงประเด็นและความจำเป็นในการสืบพยานหลักฐานนั้น คำแถลงเกี่ยวกับพยานที่ต้องสืบพยานล่วงหน้าก่อนวันนัดการเดินเผชิญสืบ การสืบพยานผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ การสืบพยานเด็กหรือสตรีหรือบุคคลที่ต้องไม่เผชิญหน้ากับจำเลย พยานที่ต้องใช้ล่าม หรือพยานหลักฐานที่ต้องการปกปิดเพื่อความปลอดภัย^๘ รวมทั้งการส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบและยอมรับ การตรวจและคัดถ่ายพยานหลักฐาน ซึ่งควรกำหนดให้ดำเนินการและส่งสำนวนการสอบสวน (ให้แยกเก็บปิดผนึก) ก่อนวันตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน

- การขอสืบพยานก่อนฟ้องคดี ค้ำมนุษย์ นอกจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ แล้ว ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พนักงานอัยการจะนำผู้เสียหายหรือพยานบุคคลมายื่นคำร้องฯ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๑ เพื่อให้ศาลสืบพยานทันที โดยผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำร้องขอถามคำถามหรือตั้งทนายความถามคำถามก็ได้

- การสืบพยานหลักฐานในคดี ค้ำมนุษย์ให้ใช้ระบบไต่สวนเพื่อให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริง โดยให้โจทก์ส่งสำนวนการสอบสวนต่อศาลก่อนเริ่มต้นสืบพยาน ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติม ศาลเป็นผู้ซักถามพยานบุคคลเอง รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่ดำเนินการในการนัดตรวจพยานหลักฐาน โดยโจทก์ผู้กล่าวอ้างยังคงมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นตั้งเช่นคดีอาญาปกติ ทั้งนี้ ให้ศาลนำสำนวนการสอบสวนของโจทก์มาเป็นแนวทางในการพิจารณาเบื้องต้น และอาจสืบพยานเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามที่เห็นสมควร (มาตรา ๒๘) โดยอาจให้คู่ความยื่นคำร้องเสนอประเด็นคำถามต่อศาลก่อนวันสืบพยานนัดแรกฯ เมื่อพยานสาบานตัวต่อศาลเบื้องต้นแล้วให้ศาลแจ้งประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการสืบพยาน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ ด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล จากนั้นจึงอนุญาตให้คู่ความทั้งสองฝ่ายถามพยานเพิ่มเติมโดยใช้สามารถคำถามนำได้ (ควรให้คู่ความที่ประสงค์จะถามพยานเพิ่มเติมแถลงด้วยว่าเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องเนื่องจากคำตอบของพยานที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ครบถ้วนในข้อใดไปทีละคำถาม) ทั้งนี้ ศาลสามารถนำการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพมาใช้ได้ทั้งในชั้นสืบพยานก่อนฟ้อง ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ชั้นสืบพยานล่วงหน้า หรือชั้นพิจารณาคดี โดยให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในท้องพิจารณารายของศาล (มาตรา ๙) รวมทั้งกรณีที่พยานเป็นเด็ก สตรี หรือผู้เสียหายที่ภาวะแห่งจิตได้รับความ

อ่านต่อหน้า ๒๒

^๕ “พิเคราะห์พยานหลักฐานโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่า ... (ระบุเหตุผลอย่างชัดเจน)... คดีมีมูลเฉพาะข้อหา... ให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา.

^๖ “พิเคราะห์พยานหลักฐานโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่า ... (ระบุเหตุผลอย่างชัดเจน)... คดีมีมูลเฉพาะข้อหา... ให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา ส่วนข้อหาความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง... ”

^๗ ก่อนวันตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน (มาตรา ๘ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓/๑).

^๘ มาตรา ๒๗ วรรคสอง และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดี ค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๖ และข้อ ๗, แต่หากการจัดทำสำเนาหรือภาพถ่ายพยานหลักฐานนั้นที่ปิด หรือลบชื่อและที่อยู่ หรือข้อมูลอย่างอื่นนั้นไมอาจกระทำได้ (เช่น จะทำให้อ่านไม่เข้าใจ หรือเสียความหมายเดิม) ก็ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานทำเป็นสรุปรื่องเกี่ยวกับพยานหลักฐานนั้นแทนแล้วรวมไว้กับพยานหลักฐานอื่นที่ส่งศาล ส่วนต้นฉบับพยานหลักฐานที่ต้องการปกปิดให้นำใส่ซองปิดผนึกประทับตรา “ลับ” ยื่นต่อศาลด้วย.

สัมภาษณ์พิเศษ “นายศิริวัฒน์ คำสิงห์นอก”

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

เนติบัณฑิตที่สอบไล่ได้ลำดับที่ ๑ (เกียรตินิยม) สมัยที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๐

วาสนา เกตุแห่ง*

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ นี้ มีผู้สอบไล่ได้ชั้นความรู้เนติบัณฑิต ลำดับที่ ๑ (เกียรตินิยม) คือ นายศิริวัฒน์ คำสิงห์นอก นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นบัณฑิตจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คนแรก ที่สำเร็จด้วยคะแนนเกียรตินิยม มีคะแนนสอบไล่เกิน ๘๐ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ใน ๓ สาขาวิชาจาก ๔ สาขาวิชาที่สอบ คือ วิชากฎหมายแพ่งสอบได้ ๘๒.๕ คะแนน วิชากฎหมายอาญาสอบได้ ๗๙ คะแนน วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สอบได้ ๘๒ คะแนน และวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สอบได้ ๘๐ คะแนน

โดยที่ผ่านมานั้น สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ได้ดำเนินการสอนและจัดสอบไล่ความรู้ชั้นเนติบัณฑิตมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๑ มีนักศึกษาที่ได้รับเกียรตินิยมเพียงแค่ ๔ คน เท่านั้น ได้แก่ ๑. นายเข็มชัย ชูติวงศ์ สมัยที่ ๒๙ ปีการศึกษา ๒๕๑๙ ๒. นางสาวสุวิชา อวยชัย (นาควัชระ) สมัยที่ ๓๔ ปีการศึกษา ๒๕๒๔ ๓. นางสาวจิตติมา แซ่เตีย สมัยที่ ๖๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ และ ๔. นายรวิน ถกลวิโรจน์ สมัยที่ ๖๘ ปีการศึกษา ๒๕๕๘

กองบรรณาธิการฯ ขอแนะนำบทสัมภาษณ์พิเศษ “นายศิริวัฒน์ คำสิงห์นอก” เนติบัณฑิตที่สอบไล่ได้ลำดับที่ ๑ เกียรตินิยม สมัยที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ และนับเป็นคนี่ ๕ ของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

นาย ศิริวัฒน์ คำสิงห์นอก ชื่อเล่น เจมส์ อายุ ๒๓ ปี จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล จบนิติศาสตรบัณฑิตจาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

แรงจูงใจในการเลือกศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ก่อนอื่นต้องขอกล่าวก่อนว่าผมนั้นไม่ใช่คนเก่งอะไร ผมจบมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยเกรดเฉลี่ยเพียง ๒.๔๖ ที่ผมมาเรียนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพนั้นเป็นเพราะเพื่อนชวนให้มาเรียนด้วย ประกอบกับขณะนั้นผมยังไม่ได้ไปรายงานตัวเพื่อเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ผมแอดมิทชั่นติดคณะเศรษฐศาสตร์ ผมจึงได้ตัดสินใจมาเรียนกับเพื่อนที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผมยอมรับว่าในขณะที่ผมเรียนปีหนึ่งผมไม่ได้มีเป้าหมายอะไรกับการเรียนคณะนิติศาสตร์ แต่พอขึ้นปีสองผมเริ่มมีความฝัน มีเป้าหมายในชีวิต ผมจึงเริ่มจริงจังกับการเรียน เริ่มอ่านหนังสือแบบจริงจัง ผมจึงชอบสาขาวิชานิติศาสตร์ตั้งแต่นั้นมา สำหรับกิจกรรมที่ทำระหว่างเรียน ผมเคยไปออกค่ายที่หมู่บ้านแอโก้ แสนคำลือ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำความรู้กฎหมายในเรื่องสัญชาติไปช่วยเหลือชาวบ้านซึ่งมีปัญหาในการได้รับสัญชาติไทย

มีแนวคิดและมุมมองอย่างไรต่อวงการกฎหมาย

กฎหมายนั้นมีขึ้นเพื่อเป็นกรอบให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งหากไม่มีกฎหมายแล้ว สังคมอาจอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ยาก เพราะความคิดของแต่ละคนแตกต่างกัน

โดยส่วนมากมักคิดว่าความคิดของตนเองถูกต้องเสมอ โดยไม่ลองมองในมุมมองความคิดของคนอื่น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงในสังคมไม่มีกรอบที่แน่นอนตายตัว เหมือนดังเช่นการมีกฎหมาย แต่กฎหมายนั้นก็เชื่อว่าถูกต้องและเป็นธรรมเสมอไป หากแต่ขึ้นอยู่กับผู้ใช้กฎหมายหากผู้ใช้กฎหมายใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรมก็จะสามารถสร้างความสงบสุขให้กับสังคมได้ แต่หากใช้กฎหมายในทางที่มีขบถกฎหมายก็จะเป็นอาวุธ

* นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ (บทสัมภาษณ์นี้ เรียบเรียงและใช้ถ้อยคำด้วยภาษาระดับไม่เป็นทางการ (ภาษาสนทนา))

ของผู้ใช้กฎหมายในการบังคับเอาไรต์เอาเปรียบแต่ผู้ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมาย ผมจึงเห็นว่ากฎหมายเป็นเรื่องที่มีส่วนสำคัญมากในการที่จะให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยสงบสุข

การเตรียมตัวเมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษาของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

• คิดว่าแตกต่างหรือหนักกว่าสมัยเรียนปริญญาตรีหรือไม่

การเรียนเนติบัณฑิตกับชั้นปริญญาตรีนั้นผมเห็นว่าการเรียนเนติบัณฑิตเป็นเรื่องที่ยากมากกว่าการเรียนในระดับชั้นปริญญาตรี เนื่องจากการเรียนในระดับชั้นปริญญาตรีเป็นการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่นเดียวกับชั้นเนติบัณฑิต แต่ในระดับชั้นปริญญาตรีเป็นการเรียนแยกกฎหมายแต่ละเรื่องออกจากกันเป็นทอม ๆ ไป จึงทำให้มีเวลารว่างมากกว่าการเรียนในชั้นเนติบัณฑิต เพราะการเรียนเนติบัณฑิตนั้นเป็นการเรียนกฎหมายที่เรียนในชั้นปริญญาตรีทั้งหมดพร้อมกัน จึงทำให้เนื้อหาในการเรียนมีมากจึงไม่ค่อยมีเวลารว่าง ฉะนั้น ผมจึงเตรียมตัวก่อนเปิดภาคเรียนด้วยการอ่านก่อน

• การวางแผนอ่านหนังสือ วิธีการอ่านหนังสือรวมคำบรรยาย

การอ่านหนังสือของผมนั้น ผมจะใช้วิธีอ่านล่วงหน้าให้เป็นรายวิชาไปเพราะการอ่านแบบเป็นรายวิชาจะช่วยให้เข้าใจไม่สับสนเนื้อหาว่าอยู่ในเรื่องใด ส่วนการอ่านวิชาใดก่อนหลังนั้น ผมมักจะอ่านให้จบเป็นข้อ ๆ ไปโดยดูแนวข้อสอบเพื่อดูว่าแต่ละข้อมีวิชาอะไรบ้าง โดยไม่จำกัดว่าจะต้องอ่านวิชาใดก่อนหลัง ซึ่งหนังสือที่ผมใช้อ่านล่วงหน้า ผมจะอ่านจากคำบรรยายของสมัยก่อนหน้าแต่หากคำบรรยายเรื่องใดที่ผมอ่านไม่เข้าใจผมก็จะหาหนังสือคำอธิบายในเรื่องนั้น ๆ จากห้องสมุดอ่านหรือซื้อเก็บไว้ใช้ส่วนตัวบ้างในบางวิชา

เนื่องจากผมเข้าเรียนในภาคปกติด้วยผมจึงมีเวลาอ่านในแต่ละสัปดาห์ไม่มากนัก แต่ถึงอย่างไร ผมก็จะต้องอ่านคำบรรยายของสมัยปัจจุบันให้จบสัปดาห์ละ ๑ เล่ม ผมจึงอ่านคำบรรยายของสมัยปัจจุบันทุกวันจันทร์ถึงศุกร์หลังเลิกเรียน โดยจะอ่านให้จบวันละโดยเฉลี่ยประมาณ ๓ - ๔ บท (หนึ่งบท = อาจารย์ผู้สอน ๑ ท่าน) วิธีการอ่านของผมนั้นผมจะมีสมุดแยกเป็นรายวิชา เพื่อจดข้อสังเกตหรือประเด็นที่สำคัญตาม

ฎีกาไว้ในสมุดเล่มนั้นเพื่อต่อการทบทวน

• การแบ่งเวลาเข้าฟังการบรรยายภาคปกติ ภาคคำภาคทบทวนวันอาทิตย์

การเข้าฟังคำบรรยายนั้นเป็นเรื่องที่ผมเห็นว่าสำคัญ เพราะการฟังคำบรรยายจะทำให้เข้าใจได้มากกว่าการอ่าน อีกทั้งการเข้าฟังคำบรรยายอาจารย์บางท่านอาจจะมีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงตามฎีกาต่าง ๆ ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นซึ่งคำวิเคราะห์ของอาจารย์แต่ละท่านนั้นอาจไม่มีพิมพ์ในคำบรรยาย ส่วนการเข้าฟังคำบรรยายนั้นผมจะเข้าฟังเฉพาะภาคปกติเพราะหากผมเข้าฟังในภาคคำหรือภาคทบทวนด้วยแล้วผมก็จะไม่มีเวลาที่จะอ่านหนังสือเลย ผมจึงเข้าฟังเฉพาะภาคปกติเท่านั้น

• การท่องตัวบทกฎหมาย

การท่องตัวบทผมจะท่องตัวบทตั้งแต่ในครั้งแรกที่อ่านหรือฟังคำบรรยายของมาตราชั้น ๆ เลย เพราะผมคิดว่าการจำตัวบทจะทำให้เราจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น แล้วผมก็จะมีตารางทวนตัวบท การท่องตัวบทผมจะพยายามจำคำในตัวบทให้ได้มากที่สุด เพราะคำในตัวบทสามารถนำไปใช้เขียนตอบข้อสอบได้ดี

• กลุ่มวิชาใดที่รู้สึกว่ายากและไม่ถนัด มีวิธีแก้ไขอย่างไร

กลุ่มวิชาที่ผมคิดว่ายากที่สุดนั้น คือ กลุ่มวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพราะกฎหมายแพ่งฯ นั้นมีเนื้อหาเยอะมากและการทำความเข้าใจในบางเรื่องก็เข้าใจยาก ผมจึงต้องพยายามหาเวลาทบทวนเนื้อหาของกฎหมายแพ่งฯ อยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อที่จะทำให้ไม่ลืม

มาถึงคำถามสำคัญที่หลายคนคงอยากรู้ว่า มีเทคนิคอะไรที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการสอบเนติบัณฑิต

• การฝึกเขียนตอบข้อสอบ

การเขียนตอบข้อสอบของผม นั้นผมจะเขียนข้อสอบแบบสามส่วน กล่าวคือ ส่วนแรกจะอธิบายตัวบทแบบย่อเฉพาะตามประเด็นที่จะใช้ตอบคำถาม ส่วนที่สองจะปรับข้อเท็จจริงเข้ากับกฎหมาย และส่วนที่สามจะสรุป เช่น กรณีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามข้อต่อสู้ของนายขาวและนายดำว่านายเหลืองไม่มีอำนาจฟ้องนั้นฟังขึ้นหรือไม่เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาได้บัญญัติถึงบุคคลที่มีอำนาจฟ้องไว้ใน มาตรา ๒๘ คือ (๑) พนักงานอัยการ (๒) ผู้เสียหาย ซึ่งผู้เสียหายหมายถึงบุคคลที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนตาม มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ซึ่งการพิจารณาถึงความเป็นผู้เสียหายนั้นจะต้องพิจารณาในขณะที่จำเลยกระทำความผิดและความเป็นผู้เสียหายนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวไม่อาจโอนแก่กันได้เช่นนี้ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่านายชว เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาของนายเหลืองในคดีแพ่งที่พิพากษาให้นายชวชำระเงินแก่นายเหลืองภายหลังจากราบว่าศาลมี คำพิพากษา นายชวเกรงว่าที่ดินของตนซึ่งเป็นทรัพย์สินเพียง อย่างเดียวที่ตนมีอยู่จะถูกบังคับคดีจึงได้นำไปโอนขายให้แก่ บุคคลภายนอกโดยมีนายดำเป็นผู้สนับสนุนให้นายชวกระทำความผิดอันเป็นการกระทำความผิดฐานโกงเจ้าหนี้เมื่อในขณะที่ นายชวและนายดำกระทำความผิด นายเหลืองยังคงเป็นเจ้า หนี้ตามคำพิพากษาอยู่ การกระทำของนายชวและนายดำจึง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายเหลืองในอันที่จะได้รับชำระหนี้ จากที่ดินดังกล่าวนายเหลืองจึงเป็นผู้เสียหาย จากการกระทำ ความผิดของนายชวและนายดำตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) แม้นต่อมานายเหลืองจะได้ โอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ตามคำพิพากษาให้นายฟ้าไปก็หา มี ผลลบล้างความเป็นผู้เสียหายของนายเหลืองไม่ เพราะการเป็น ผู้เสียหายนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวไม่อาจโอนแก่กันได้ ดังนั้นเมื่อนายเหลืองเป็นผู้เสียหายนายเหลืองจึงมีอำนาจฟ้องนายชว และนายดำในความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ได้ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒๘ (๒) ข้อต่อสู้ของนายชว และนายดำที่ว่านายเหลืองไม่มีอำนาจฟ้องจึงฟังไม่ขึ้น

• **การใช้ถ้อยคำสำนวนในการเขียนคำตอบ**

เนื่องจากผมชอบอ่านคำพิพากษาเพราะชอบถ้อยคำใน คำพิพากษา ผมจึงมักจะจำคำเหล่านั้นเพื่อเอามาเขียนวินิจฉัย และผมยังได้ฝึกเขียนอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อที่จะทำให้ชินกับภาษา ที่ใช้เขียน และให้คำที่ใช้เขียนตอบข้อสอบในคำวินิจฉัยที่ดีที่สุด คือถ้อยคำในตัวอย่าง ผมจึงมักพยายามจำถ้อยคำในตัวอย่าง ให้ได้มากที่สุดเพื่อนำไปใช้เขียนตอบข้อสอบอีกด้วย

• **การปฏิบัติตัวในห้องสอบ**

เมื่อถึงวันสอบเดินเข้าชั้นมาอย่างแรกที่ผมทำคือ ทำสมาธิ ด้วยการฟังเพลงที่ช่วยให้ทำสมาธิ แล้วก็อ่านข้อสังเกต หรือประเด็นที่สำคัญตามฎีกาที่จดไว้ในสมุด โดยจะพยายาม ไม่ทำให้ตนเองเครียดในวันนั้น เพราะจะต้องให้สดชื่นที่สุดตอน เข้าห้องสอบ ก่อนเข้าห้องสอบผมจะคิดไว้เลยว่าผมจะทำ ข้อสอบข้อไหนก่อน โดยจะไม่อ่านคำถามทั้งหมดก่อนเพราะ ผมเคยใช้วิธีนี้แล้วตอนขึ้นปริญญาตรี แล้วผมทำข้อสอบไม่ทัน ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับความถนัดของแต่ละบุคคล ผมจึงได้ใช้วิธี กำหนดข้อที่ตัวเองมั่นใจไว้ก่อนแล้วทำข้อสอบตามที่กำหนด

ไว้เลย

• **เน้นอ่านเพิ่มเติมในวิชาใดเป็นพิเศษบ้าง**

การอ่านหนังสือของผมนั้น ผมจะใช้วิธีอ่านไปพร้อม ๆ กับการจดข้อสังเกตหรือฎีกาที่สำคัญไปพร้อม ๆ กันเลย และ ในขณะเดียวกันผมก็จะท่องจำด้วยทบทวน เพราะผมคิดว่าการ จำด้วยทบทวนจะเป็นกรอบให้เราจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ส่วนวิธีอ่าน นั้นผมจะพยายามนึกภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในหัว และเมื่อ อ่านจบมาตราไหนแล้วผมก็มักจะอธิบายออกมาให้ตัวเองฟัง มันก็จะช่วยให้จำได้มากขึ้น

ในอนาคตอยากเป็นอะไร แล้วคิดว่าจะนำความรู้ด้าน กฎหมายไปพัฒนาอะไรบ้าง

ในอนาคตผมอยากเป็นผู้พิพากษาหรือเป็นอาจารย์ สอนกฎหมายครับ ซึ่งหากผมเป็นเช่นนั้นผมก็จะนำความรู้ กฎหมายของผมไปสอนนักศึกษา หรือนำไปใช้ในทางที่ถูก ไม่เอาไปใช้ในทางที่ไม่ดี เพราะกฎหมายก็เหมือนดาบสองคม หากใช้ในทางที่ถูกก็จะสามารถก่อให้เกิดความเป็นธรรมได้ แต่ หากนำไปใช้ในทางที่ไม่ชอบกฎหมายก็จะกลายเป็นสิ่งที่เอารัด เอาเปรียบผู้อื่นก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม ประชาชนก็จะ มองว่ากฎหมายไม่มีความศักดิ์สิทธิ์

สุดท้ายนี้ ขอทราบถึง คติประจำใจ วิธีการให้กำลังใจตนเอง เมื่อยามที่รู้สึกท้อแท้ และอยากฝากอะไรถึงนักศึกษาสำนัก อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภารุ่นต่อไป

วิธีการให้กำลังใจของผมใน ยามท้อแท้แน่นอนว่าทุกคนต้องเคย เจอกับเรื่องแบบนี้รวมถึงตัวผมด้วย อย่างเช่นการสอบเนติบัณฑิตที่ผ่าน มา ไขว่คว้าผมผ่านมาโดยที่ไม่ท้อแท้เลย ผมท้อแท้บ่อยมาก ตลอดทั้งสองภาค การเรียน ซึ่งเมื่อยามที่ผมท้อแท้ผม มักจะโทรหา พ่อ แม่ หรือ ตา ยาย แล้วก็พูดให้ท่านฟังว่าผมเป็นอะไร ทำไม่ถึงท้อแท้ เขาก็จะปลอบเราแล้วผมก็จะรู้สึกดีขึ้น

ส่วนคติประจำใจของผมนั้น คือ “ไม่เคยมีใครที่ พยายามแล้วไม่ประสบความสำเร็จ” ซึ่งคตินี้ผมใช้บอกตัวเอง เสมอในยามที่ผมท้อแท้อีกด้วย

สิ่งที่อยากฝากให้กับนักศึกษานิติบัณฑิตรุ่นต่อไปว่า ขอให้นักศึกษาทุกท่านอย่าท้อแท้ต่อการศึกษา เพราะการ เรียนเนติบัณฑิตนั้นเป็นสิ่งที่ยากแต่เชื่อว่าเราจะผ่านมันไป ไม่ได้ ผมเองก็ไม่ใช่นักเก่งอะไรแต่ผมใช้ความวิริยะอุตสาหะ ในการอ่านหลาย ๆ รอบ พยายามอย่าให้ตัวเองวอกแวก อย่าคิดว่าตัวเองจะทำได้ เพราะทุกคนสามารถทำได้หาก มีความพยายามสักวันต้องมีวันของเรา

ข้อสอบพร้อมรศคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ
ในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๕๙
วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
วันอาทิตย์ที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๐

คำถาม ๑๐ ข้อรวม ๑๐๐ คะแนนเวลาตอบ ๔ ชั่วโมง ๑๐ นาที (๑๔.๐๐ - ๑๘.๑๐ นาฬิกา)
ให้ยกเหตุผลประกอบคำตอบด้วย

ต่อจากฉบับที่แล้ว

ข้อ ๙ โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลชั้นต้นขอให้เปิดทางจำเป็นแก่โจทก์และเรียกให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดเชยค่าเสียหายที่ตกดินของโจทก์ไปคิดเป็นค่าเสียหายจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท จำเลยที่ ๑ ขาดนัดยื่นคำให้การ ส่วนจำเลยที่ ๒ ให้การต่อสู้ว่าทางพิพาทไม่ใช่ทางจำเป็นและจำเลยที่ ๒ ไม่เคยตกดินของโจทก์ไปแต่อย่างใด ขอให้ยกฟ้องโจทก์ โจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยที่ ๑ ยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งให้จำเลยคดีเฉพาะจำเลยที่ ๑ ออกจากสารบบความ โจทก์มีใตยื่นคำแถลงโต้แย้งคำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งจำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ ต่อมาศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่าทางพิพาทเป็นทางจำเป็น จึงพิพากษาให้จำเลยทั้งสองเปิดทางจำเป็นแก่โจทก์ แต่โจทก์ไม่ได้รับความเสียหายตามฟ้อง จึงให้ยกคำร้องขอของโจทก์ในส่วนที่เรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสอง กับให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดเชยค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนโจทก์ โจทก์ได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นว่าโจทก์ได้รับความเสียหายตามฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดเชยค่าเสียหายจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ และได้อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งจำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ ว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ทั้งสองฉบับ ส่วนจำเลยที่ ๒ ได้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นว่าทางพิพาทไม่ใช่ทางจำเป็น พร้อมกับวางเงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จำเลยที่ ๒ ได้ยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยที่ ๒ ถอนอุทธรณ์ ต่อมาจำเลยที่ ๒ ได้ยื่นคำแถลงขอรับเงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ที่จำเลยที่ ๒ นำมาวางต่อศาลคืนจากศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นมีคำสั่งคืนเงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ให้แก่จำเลยที่ ๒

ให้วินิจฉัย

(ก) คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ในส่วนที่อุทธรณ์ขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระค่าเสียหายจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ข) คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ในส่วนที่อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งให้จำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ ออกจากสารบบความชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ค) คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งคืนเงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ให้แก่จำเลยที่ ๒ ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

รศคำตอบ

(ก) คดีนี้ แม้การที่ศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้จำเลยที่ ๑ ร่วมกับกับจำเลยที่ ๒ เปิดทางจำเป็น โดยที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีในส่วนของจำเลยที่ ๑ ออกจากสารบบความไปแล้วก็ตาม แต่ประเด็นที่โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นว่าโจทก์ได้รับความเสียหายตามฟ้อง ขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดเชยค่าเสียหายจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์นั้น ค่าเสียหายดังกล่าวเป็นค่าเสียหายที่โจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันตกดินของโจทก์ไป จึงเป็นการเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิด มิใช่เป็นค่าขอต่อเนื่องในเรื่องเดียวกันกับเรื่องทางจำเป็นซึ่งเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์จึงเป็นคนละมูลกรณีกัน สิทธิในการอุทธรณ์ของโจทก์จึงต้องแยกพิจารณา เมื่อคดีเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิดมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์

ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท จึงต้องห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง การที่โจทก์อุทธรณ์ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายตามฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดเชยค่าเสียหายจำนวนเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นการอุทธรณ์โต้แย้งดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้นซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริงอันเป็นการต้องห้าม ดังนั้น คำสั่งของศาลชั้นต้นที่รับสั่งอุทธรณ์ของโจทก์ในส่วนที่อุทธรณ์ขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระค่าเสียหายจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ข) การที่จำเลยที่ ๑ ขาดนัดยื่นคำให้การ แต่โจทก์ไม่ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยที่ ๑ ยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๑ ออกจากสารบบความ ตามมาตรา ๑๙๘ วรรคสอง คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งก่อนที่ศาลชั้นต้นจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีคดีซึ่งไม่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาล ทั้งมีใช้เป็นคำสั่งที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๘ คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งให้จำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ ออกจากสารบบความ จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาตามมาตรา ๒๒๖ (๑) แม้การที่โจทก์อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งจำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ ว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์มิได้ยื่นคำแถลงโต้แย้งคำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งจำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ โจทก์จึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งให้จำหน่ายคดีของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาตามมาตรา ๒๒๖ (๒) ได้ ดังนั้น คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ในส่วนนี้จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ค) คดีนี้จำเลยที่ ๒ ได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นและนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นเพียงเงินที่วางไว้เพื่อเป็นประกันว่า หากในที่สุดศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์ต้องรับผิดชอบชำระค่าธรรมเนียมแทนคู่ความที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับเงินค่าธรรมเนียมที่ได้ออกใช้ไปก่อนจากเงินที่ผู้อุทธรณ์ได้วางไว้ หากใช่เป็นการวางเพื่อชำระหนี้แก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีในศาลชั้นต้นไม่ จึงต้องถือว่าเงินดังกล่าวยังเป็นของจำเลยที่ ๒ ผู้อุทธรณ์ เมื่อต่อมาศาลอุทธรณ์อนุญาตให้จำเลยที่ ๒ ถอนคำฟ้องอุทธรณ์แล้ว การถอนคำฟ้องอุทธรณ์ย่อมลบล้างผลแห่งการยื่นคำฟ้องอุทธรณ์นั้น รวมทั้งกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ อันมีมาต่อภายหลังยื่นคำฟ้องอุทธรณ์และกระทำให้คู่ความกลับคืนเข้าสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นคำฟ้องอุทธรณ์เลยตามมาตรา ๑ (๓) และมาตรา ๑๗๖ ประกอบมาตรา ๒๔๖ ฉะนั้นเงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ที่จำเลยที่ ๒ นำมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ซึ่งยังเป็นของจำเลยที่ ๒ อยู่ จึงตกกลับคืนสู่จำเลยที่ ๒ ผู้เป็นเจ้าของ ดังนั้น คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งคืนเงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ให้แก่จำเลยที่ ๒ จึงชอบด้วยกฎหมาย

ข่าว

สวัสดิ์ครบ

สมาชิกจุฬาสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

สิตยา อรุณราช*

ทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย ประจำปี ๒๕๖๑

เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ เปิดรับสมัครนักศึกษากฎหมายและผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายของไทยสอบแข่งขันรับทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย (Bajrakitiyabha Fund for Legal Education) เพื่อไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยคอร์เนล ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน ๑ ทุน **รับสมัครตั้งแต่วันนี้จนถึงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑** ดูรายละเอียดคุณสมบัติเพิ่มเติมได้ที่ www.thethaibar.or.th หรือสอบถามเพิ่มเติมที่ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑ - ๗ กต ๓ ต่อ ๑๐๑, ๒๑๗

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

รับสมัครนักศึกษา

*รับสมัครนักศึกษาใหม่ (ภาคปกติ) ๑๕ พฤษภาคม - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑

*รับสมัครเรียน

(ภาคค่ำ / โครงการทบทวนวันอาทิตย์)

ตั้งแต่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ไปจนกว่าจะเต็ม

สมัครสอบ

*สมัครทางไปรษณีย์และอินเทอร์เน็ต

๒ กรกฎาคม - ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑

*สมัครด้วยตนเองที่สำนักอบรมฯ

๒ กรกฎาคม - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑

สอบข้อเขียน

*กลุ่มวิชากฎหมายอาญา

๒๓ กันยายน ๒๕๖๑

*กลุ่มวิชากฎหมายแพ่ง

๓๐ กันยายน ๒๕๖๑

* กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ, กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, กรรมการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา, กรรมการสหภาพทนายความผู้แทนเนติบัณฑิตยสภา
อาจารย์ผู้บรรยายวิชา วิธีพิจารณาคriminal (ภาคค่ำ) สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
น.บ. (เกียรตินิยม), น.ท.บ., น.ม., นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขานิติศาสตร์ (มหาวิทยาลัยทักษิณ)

ต่อจากหน้า ๑๗

วิธีพิจารณาคดีคำมนุษย์ที่แตกต่างกับวิธีพิจารณาคriminal

กระทำความผิด หรือพยานมีความเกรงกลัวต่อจำเลย ศาลควรใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

- ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด (มาตรา ๑๗) (ซึ่งแตกต่างจากการเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบที่มีกำหนดเวลาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕), ศาลอาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา ๑๘), ในกรณีที่ศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้องให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง (มาตรา ๒๓)

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคriminalคำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ (มาตรา ๔๓ ประกอบมาตรา ๔๕) ได้เปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญเดิม (จาก**ระบบสิทธิ**ในคดีอาญาปกติ) มาเป็น**ระบบขออนุญาตฎีกา** โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีคำมนุษย์เป็น**ที่สุด** คู่ความที่ประสงค์จะฎีกาต้องยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณา (เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย) มาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา ทั้งนี้ คำร้องดังกล่าวให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาหนึ่งคน และผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน (มาตรา ๔๔)

บทความนี้เป็นเพียงการนำเสนอเบื้องต้นถึงข้อแตกต่างของวิธีพิจารณาคriminalคำมนุษย์ กับวิธีพิจารณาคriminalคดีอาญาปกติทั่วไปในบางประการ หวังว่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและผู้ปฏิบัติบ้างตามสมควร

ข่าว เนติบัณฑิตยสภา

เนติบัณฑิตยสภาก้าวสู่สังคมไร้เงินสด

นางเมทินี ชโลธร เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา และนายผดุง ศรีวณิช กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ร่วมลงนามในบันทึกความร่วมมือระหว่างเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในพิธีลงนามความร่วมมือโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการทางการเงินผ่านระบบ Krungthai Digital Platform และสังคมไร้เงินสด ณ ห้องรับรอง ๑ ชั้น ๒ อาคารสถานศึกษาและฝึกอบรมเนติบัณฑิตยสภา ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เพื่อพัฒนาระบบการเงินของเนติบัณฑิตยสภาให้เป็นสังคมไร้เงินสด เพิ่มความสะดวกแก่นักศึกษาและผู้สนใจเข้าศึกษาสามารถสมัครสมาชิกและชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียน ค่าสมัครสอบ ค่าหนังสือ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพของสวัสดิการแก่พนักงานเนติบัณฑิตยสภา โดยมี นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์ เลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ ดร.กนก จุลมนต์ รองเลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ร่วมลงนามเป็นสักขีพยานในพิธีฯ ดังกล่าวด้วย

เปิดการอบรมประกาศนียบัตรกฎหมายแรงงาน

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์ เลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา กล่าวเปิดการอบรมประกาศนียบัตรกฎหมายแรงงานเพื่อการบริหารงานบุคคลอย่างมืออาชีพในยุค ๔.๐ ณ ห้องบรรยายพีพัฒนาศคคต ชั้น ๔ อาคารเนติบัณฑิตยสภา ในวันที่เสาร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในกฎหมายแรงงานที่สำคัญในประเทศไทย และมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ ทั้งด้านแนวคิด ทฤษฎี หลักการสำคัญ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมและให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน ได้แก่ กฎหมายภาษีอากร กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายสิทธิบัตร กฎหมายเครื่องหมายการค้า กฎหมายความลับทางการค้า และกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดี เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่เศรษฐกิจยุค ๔.๐

แนะนำการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย รุ่นที่ ๒

นางสาวจอย รักษาพรหมณ์ ที่ปรึกษากฎหมาย บริษัท ทูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (นักเรียนทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย คนที่ ๑) นางสาวภัทริน หลีกทอง หนายความ บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเคนซี จำกัด (นักเรียนทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย คนที่ ๔) และนางสาวมารีสา เดชวณิช Commercial Counsel Agoda Services Co., Ltd. (นักเรียนทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย คนที่ ๕) บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายในบริษัทเอกชนแก่สมาชิกเนติบัณฑิตยสภาและผู้ทีสนใจ ในโครงการแนะนำการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย รุ่นที่ ๒ ณ ห้องรพีพัฒนาศคคต ชั้น ๓ อาคารสถานศึกษาและฝึกอบรมเนติบัณฑิตยสภา ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา องค์ประธานกิตติมศักดิ์ กองทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมายและเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเรียนกฎหมาย ตลอดจนแนะนำแนวทางในการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย

บรรณาธิการแฉ

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๖ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ในนามของกองบรรณาธิการจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาขอพระราชทานพระราชวโรกาสถวายพระพรชัยมงคล ขอพระองค์ทรงพระเกษมสำราญ ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน เป็นพระมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยสืบไป ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

และในโอกาสที่ “วันพี” วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ ได้เวียนมาบรรจบอีกวาระหนึ่ง เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อน้อมรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ “องค์บิดาแห่งกฎหมายไทย” ดังนี้ พิธีวางพวงมาลาถวายสักการะพระอนุสาวรีย์ฯ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ และจัดแสดงนิทรรศการพระประวัติฯ และกิจกรรมออกร้านจำหน่ายหนังสือกฎหมายราคาพิเศษ ระหว่างวันที่ ๑ - ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ บริเวณชั้น ๑ อาคารเนติบัณฑิตยสภา ถนนกาญจนาภิเษก เขตคลองเต้ กรุงเทพฯ จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง “องค์บิดาแห่งกฎหมายไทย จากจดหมายเหตุ” โดย ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง, บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยและเหตุสุดวิสัย ตามสัญญาและตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” โดย ดร.ธนภุต วรรณชชากุล กล่าวถึง เหตุพันวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๗ ถึง ๒๑๙ หรือจะเป็นเหตุสุดวิสัยตามสัญญาซื้อขายข้อ ๓๐ ววรรคสอง ซึ่งเป็นเหตุที่อยู่นอกเหนือความควบคุมตามข้อกำหนดของสัญญาซื้อขาย อันจะนำมาซึ่งการขยายระยะเวลาหรือการงด/ลดค่าปรับตามสัญญาได้หรือไม่, บทความ คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “ทางส่วนบุคคลสงวนสิทธิมีผลในกฎหมายอย่างไร” โดย ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง โปรดติดตาม, บทความ เจาะฎีกาเด่น เสนอเรื่อง “สถานพยาบาลไม่รับผู้ป่วยไว้รักษา ถือเป็นกรกระทำละเมิด” โดย รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์, มนต์ชัย ชินทรลีลา, ปฏิญญา เผ่าพันธุ์ และ ปรีธดา ศรีเมือง กล่าวถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๓๒/๒๕๕๕, บทความ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง “Death Penalty “here to stay” โดย สัญชัย กรุงกาญจนา กล่าวถึง โทษประหารชีวิตในประเทศไทย พร้อมคำศัพท์ที่น่าสนใจ, บทความเรื่อง “วิธีพิจารณาคดีข้ามมนุษย์ที่แตกต่างกับวิธีพิจารณาคดีความอาญา” โดย ปิยะสันต์ กาววิไล, วิชา ณ พิบูล, สมภาค ทองหวาน และ มนต์ชัย ชินทรลีลา กล่าวถึง ข้อแตกต่างบางประการของวิธีพิจารณาคดีข้ามมนุษย์ กับวิธีพิจารณาคดีอาญาปกติทั่วไป, สัมภาษณ์พิเศษ นายศิริวัฒน์ คำสิงห์นอก นิตยสารเนติบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เนติบัณฑิตที่สอบไล่ได้ลำดับที่ ๑ (เกียรตินิยม) สมัยที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โดย วาสนา เกตุแห่ง, ข้อสอบพร้อมธงคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ ในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๕๙ วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อ ๙ ปิดท้ายด้วย “มุมข่าว” โดย สัตยา อรุณธารี

พบกันใหม่เดือนกันยายน

ศิริอร เทชะบำรุง มณีสินธุ์

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา

<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒-๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตคลองเต้ กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๗

พิมพ์ที่ : บริษัท กรุงเทพ พิมพ์ดี จำกัด

๔๓/๑๓๒ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐